

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра зарубіжної літератури

**ЖАНРОВА ПРИРОДА РОМАНУ ДОННИ ТАРТТ «ТАЄМНА
ІСТОРІЯ»**

Кваліфікаційна робота
студентки IV курсу бакалаврату
освітньої програми,
**«Зарубіжна література та англійська мова:
теорія і методика навчання»,**
спеціальність – 014.02 Середня освіта
МАКОВЕЦЬКОЇ Єви Дмитрівни

науковий керівник:
к. філол. н., доцент Наталія ЛЮБАРЕЦЬ

рецензент:
д. філол. н., доцент Ольга БОЙНИЦЬКА

«Допущено до захисту»
протокол засідання кафедри зарубіжної літератури
№ ___ від «___» _____ 2024 р.

Завідувач кафедри _____ (проф. Лілія МІРОШНИЧЕНКО)

АНОТАЦІЯ

Роман Донни Тартт «Таємна історія» – це популярний бестселер, що здобув визнання як у світовому, так і в українському літературному просторі. Переклад твору українською мовою, здійснений Богданом Стасюком, забезпечив його доступність для широкої аудиторії вітчизняних читачів. Актуальність дослідження зумовлена недостатньою вивченістю роману з перспективи жанрології як в світовому літературознавстві, так і особливо українському. Ця робота є спробою провести детальний аналіз жанрових ознак тексту та виявити поєднання елементів університетського та детективного романів.

Об'єктом дослідження виступає роман «Таємна історія» Донни Тартт, а предметом – жанрові характеристики університетського роману, детективу, а також елементи інших літературних жанрів. Мета дослідження полягає у виокремленні рис університетського роману в тексті Тартт з акцентом на просторових характеристиках та психології персонажів, а також описі елементів детективної та готичної літератури, що наявні у творі.

Методологія дослідження ґрунтується на жанрологічному аналізі роману, який поєднує елементи наратологічного, психоаналітичного, інтертекстуального методів, а також глибинного аналізу тексту. Проведене дослідження дозволило виявити унікальні особливості роману «Таємна історія», який поєднує в собі елементи університетського роману, класичного та метафізичного детективу, кримінального та нуарного трилерів, а також елементів готики-постмодернізму.

Також було аргументовано доцільність включення цього тексту до шкільної програми із зарубіжної літератури для 11 класу, оскільки роман має значний методичний потенціал для вивчення в старшій школі, адже твори Донни Тартт користуються популярністю серед підлітків. Вивчення цього тексту зі школярами допоможе підвищити інтерес учнів до книги, сприятиме їх обізнаності в сучасному літературному процесі та надасть можливість правильно інтерпретувати проблеми підняті в творі.

Ключові слова: Донна Тартт, «Таємна історія», жанр, університетський роман, детектив, кримінальний трилер.

ABSTRACT

Donna Tartt's novel *The Secret History* is a bestseller that recognize both worldwide and in Ukraine. The Ukrainian translation by Bohdan Stasiuk has made the text accessible to a wide group of readers in our country. The relevance of this study is due to the insufficient analysis of the novel from a genre perspective in both global and particularly Ukrainian literary criticism. This work attempts to conduct a detailed analysis of the genre characteristics of the text and to identify the combination of elements of the campus novel and detective fiction.

The object of the study is Donna Tartt's novel *The Secret History*, and the subject is the genre characteristics of the campus novel, detective fiction, as well as elements of other literary genres. The purpose of the study is to highlight the features of the campus novel in Tartt's text with an emphasis on spatial characteristics and character psychology, as well as to describe the elements of detective and Gothic literature present in the novel.

The research methodology is based on genre analysis of the novel, which combines elements of narratological, psychoanalytic, and intertextual methods, as well as close reading technic. The study describe the unique genre features of *The Secret History*, which combines elements of the campus novel, classical and metaphysical detective fiction, crime, and noir thrillers, as well as elements of Gothic postmodernism.

Also, this study advocates for incorporating this text in the high school curriculum for foreign literature subject for the 11th grade, as the novel has significant methodological potential for senior school students. Donna Tartt's works are popular among teenagers. Studying this text with students will help increase their interest in reading, raise their awareness of the contemporary literary process, and provide an opportunity to correctly interpret the issues raised in the work.

Keywords: Donna Tartt, *The Secret History*, genre, campus novel, detective, crime thriller.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. РОМАН ДОННИ ТАРТТ «ТАЄМНА ІСТОРІЯ»: ІСТОРІЯ НАПИСАННЯ ТА СПРОБА ТЕОРЕТИЧНОГО ОСМИСЛЕННЯ ЖАНРУ	7
1.1. Історія становлення Донни Тартт як письменниці та причини її всесвітньої популярності	7
1.2. Історія та ключові ознаки жанру університетського роману	11
1.3. Жанр детективу та його модифікації	14
Висновки до розділу 1	18
РОЗДІЛ 2. «ТАЄМНА ІСТОРІЯ» ДОННИ ТАРТТ ЯК ТВІР ЕКЛЕКТИЧНОЇ ЖАНРОВОЇ ПРИРОДИ	20
2.1. Риси університетського роману в «Таємній історії»	20
2.2. «Таємна історія» як некласичний детектив	33
Висновки до розділу 2	39
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ РОМАНУ ДОННИ ТАРТТ «ТАЄМНА ІСТОРІЯ» У ЗАКЛАДАХ ЗСО	40
3.1. Місце роману Донни Тартт у шкільному курсі зарубіжної літератури	40
3.2. План-конспект уроку	44
Висновки до розділу 3	49
ВИСНОВКИ	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	54
ДОДАТКИ	61
ДОДАТОК А. КРОССЕНС	61
ДОДАТОК Б. ТАБЛИЦЯ – ІНТЕГРОВАНЕ ЗАВДАННЯ	62
ДОДАТОК В. ПОРІВНЯЛЬНА ТАБЛИЦЯ	65
ДОДАТОК Г. ХМАРКА СЛІВ	66
ДОДАТОК Д. ТЕСТ	67
ДОДАТОК Е. КАРТКА ДЛЯ САМООЦІНЮВАННЯ	70

ВСТУП

Актуальність дослідження зумовлена тим, що роман «Таємна історія» Донни Тартт (1992), який одразу став бестселером, продовжує активно існувати в сучасному літературному просторі. Українською мовою у перекладі Богдана Стасюка твір був опублікований КСД у 2017 році, з наступним перевиданням у 2022 та 2023 роках, що засвідчує стабільно високий інтерес та попит на роман, зокрема у вітчизняних читачів. Важливо зазначити й те, що обраний текст є малодослідженим як в світовому, так і українському літературознавстві, хоча є яскравим представником жанру університетського роману.

Новизна роботи полягає у тому, що вперше в українському літературознавстві було детально досліджено жанрову природу роману «Таємна історія» Донни Тартт та виокремлено риси університетського та детективного романів.

Об'єктом дослідження є роман Донни Тартт «Таємна історія».

Предметом дослідження є жанрові ознаки університетського роману й детективу, а також характерні елементи інших жанрів.

Метою дослідження є розглянути «Таємну історію» Донни Тартт, як приклад університетського роману з акцентом на просторових характеристиках та персонифікації тексту, а також проаналізувати оприявлені у ньому елементи детективної та готичної літератури.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- ознайомитися з літературно-критичними працями про жанр університетського та детективного романів
- охарактеризувати сучасну ситуацію у полі дослідження зазначених жанрів в українському літературознавстві
- виокремити та узагальнити художню специфіку роману «Таємна історія» у контексті нового університетського роману.
- обґрунтувати наявні риси детективу у романі «Таємна історія»
- виявити інші жанрові ознаки притаманні тексту

- узагальнити методичний потенціал результатів дослідження в ознайомленні учнів з сучасним детективом у середній школі.

Методологія дослідження базується на жанрологічному аналізі роману та використовує елементи наратологічного, психоаналітичного, інтертекстуального методів, а також глибинного вчитування у текст.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаної літератури, який нараховує 62 позиції, з них англомовних – 50, а також шести додатків, що ілюструють методичний матеріал.

Робота пройшла апробацію під час виступу на VIII Всеукраїнських наукових читаннях за участю молодих учених «ФІЛОЛОГІЯ ХХІ СТОЛІТТЯ: НОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ» (Київ, 11-12 квітня 2024) з доповіддю на тему «Роман Донни Тарт «Таємна історія» у жанровому контексті сучасного університетського роману». За результатами виступу та обговорення доповіді були опубліковані тези [6]. Також частина роботи була використана у виступі на засіданні книжкового клубу Навчально-наукового інституту філології КНУ імені Тараса Шевченка «ТЕТ-А-ТЕКСТ» «Роман Донни Тарт «Таємна історія»: убивство з філологічним присмаком» (31 травня 2024 року).

РОЗДІЛ 1. РОМАН ДОННИ ТАРТТ «ТАЄМНА ІСТОРІЯ»: ІСТОРІЯ НАПИСАННЯ ТА СПРОБА ТЕОРЕТИЧНОГО ОСМИСЛЕННЯ ЖАНРУ

1.1. Історія становлення Донни Тартт як письменниці та причини її всесвітньої популярності

Донна Тартт народилася в Грінвуді, штат Міссісіпі, у 1963 році. Виросла в сусідньому містечку Гренада, вона змалечку виявила інтерес до літератури. До п'яти років вона вже написала свій перший вірш, а в у тринадцять років опублікувала сонет.

Професійний шлях авторки розпочався в Університеті Міссісіпі, куди вона вступила у 1981 і де провчилася лише рік. Її письменницький потенціал був одразу помічений письменником Віллі Моррісом. Розуміючи її зіркове майбутнє, Морріс став цінним наставником та порекомендував її роботу Баррі Ханні, ще одному видатному письменнику, який на той час працював в університеті. І Морріс, і Ханна заохочували Тартт активно розвивати свій потенціал, не тільки удосконалюючи письменницькі навички, але й академічно досліджуючи літературні напрацювання попередників. Дослухавшись їхніх порад, Тартт прийняла рішення перевестися до Беннінгтонського коледжу у Вермонті в 1982 році. Там вона отримала ступінь бакалавра мистецтв у 1986 році та стала частиною активної спільноти письменників-початківців, серед яких були такі відомі особистості, як Брет Істон Елліс, Джонатан Летем і Джилл Айзенштадт [30].

Дія дебютного роману Тартт «Таємна історія» відбувається у вигаданому елітному коледжі у Вермонті під назвою Гемпден-коледж, який разюче схожий на альма-матер письменниці. Багато джерел стверджують, що роман був безпосередньо натхненний її студентськими роками в Беннінгтоні, але авторка це заперечує. Однак колеги письменниці, що навчалися в тому ж університеті вірять, що персонажі та події в романі суголосять реальності. Наприклад, Тодд О'Ніл

бачить себе в образі Генрі. Він навіть називає книгу «roman à clef» в інтерв'ю для Esquire у 2019 році [39].

Ще один знайомий авторки, Метт Якобсен, стверджує, що бачить себе прототипом Банні, оскільки як і герой роману носить старомодні окуляри, з круглою оправою, страждає на дислексію та в роки навчання був надзвичайно претензійним. Не уникли порівнянь і професори. Авторку часто запитують чи образ ексцентричного професора Джуліана Морроу не зписаний з реального професора класики у Беннінгтоні Клода Фредеріксо. Подібні тези авторка заперечує та наголошує, що має лише теплі спогади пов'язані з викладачем, а збіги між героєм її роману та реальною людиною лише поверхневі [25].

Назва роману «The Seacret History», походить від «The Secret History of the Court of the Emperor Justinian», що охоплює той самий часовий проміжок, як і перша частина («The History of Justinian's Wars», книги 1-7) і, ймовірно, була написана після її публікації. Вчені зазвичай відносять його склад до 550, 558 або, можливо, до 562 року [60]. Ця робота мала викривальний характер спрямований проти імператора та його дружини. Так подібно до Прокопія, автора цієї сатиричної біографії, Тартт майстерно розкриває темний бік своїх персонажів, оголюючи їхню аморальність, що скривається за фасадом розкоші та розуму.

Переклад «Таємної історії» Богдана Стасюка, виданий «КСД» у 2017 році (видавництво придбало права й на 2 інші книги авторки), став одним із бестселерів в Україні, що призвело до його перевидання у 2022 та 2023 роках [10].

Без сумніву можемо стверджувати, що «Таємна історія» є особливим для авторки романом, оскільки в одному з інтерв'ю вона стверджує наступне: «Richard in *The Secret History* lives on for me in a more practical way than any character I ever wrote, however. Richard's voice, to start with, was an invented voice, constructed for the purposes of the story I wanted to tell, but because I spent so many years when I was young writing almost exclusively in Richard's voice, his narration ended up influencing my own writing voice pretty profoundly» [41]. На нашу думку, подібне сентиментальне ставлення вказує на сильну емоційну залученість авторки в

історію. Про це свідчить й той факт, що над написанням одного твору вона працює не менше 10 років.

Наступний роман авторки вийшов у 2002 році та має назву «Маленький друг». Оскільки ця книга – найменш відома робота письменниці, її український переклад з'явився останнім, лише цього річ, стараннями Володимира Куча [9]. У «Маленькому другові», як і в «Таємній історії», Тартт майстерно руйнує горизонт читацьких очікувань, переосмислюючи жанр детективу. Хоча вбивство і покарання за нього стають центральною віссю сюжету, Тартт хитро сплітає сюжетні лінії, ведучи читачів не до очікуваної розв'язки, залишаючи більше питань ніж відповідей [8].

Сюжет роману зосереджений на долі дванадцятирічної Гаррієт. Героїню турбує нерозкрите вбивство її брата Робіна, що сталося дванадцять років тому. Також Гаррієт стає свідком того, як подібне емоційне потрясіння переживає її мати, що приймає ліки, відсутній батько та сестра. Натхненна такими літературними та історичними героями, як капітан Скотт, Гудіні та Роберт Луїс Стівенсон, дівчинка разом зі своїм єдиним другом Гелі намагається розгадати вбивство брата. Те, що починається як дитячий пошук справедливості, перетворюється на небезпечне занурення в темряву їхнього маленького містечка штаті Міссісіпі [48].

Видання *Independent* так характеризує той бестселер Тартт: «In a literary age of diet and dearth, Tartt invites us to feast ... the opening tragedy strikes a note of rich, flamboyant Southern Gothic that resonates throughout» [59]. Згадана атмосфера є однією з характерних рис авторського стилю, що присутня не тільки в цьому романі, але й у двох інших. Характерним для Тартт є глибокий психологізм, створення мрачної гнітючої атмосфери та саспенсу, історії, що змушують задуматись над питаннями етики, моралі та природи людської душі.

У 2013 році Тартт випустила свій найуспішніший роман «Щиголь». У назві роману згадується картина Карела Фабріціуса XVII століття, яка стає центральним мотивом сюжету. Історія розповідає про життя Тео Декера, який вижив після теракту в Метрополітен-музеї в Нью-Йорку. Під час хаосу він викрадає згадану

картину. Український переклад Віктора Шовкуна книга отримала у 2016 році й вийшла друком з накладом у 10 000 копій та у 2023 році [11]. Це перший роман за який Донна Тартт отримала престижну Пулітцерівську премію. Коментар на офіційному сайті зазначає наступне: «A beautifully written coming-of-age novel with exquisitely drawn characters that follows a grieving boy's entanglement with a small famous painting that has eluded destruction, a book that stimulates the mind and touches the heart» [57], що свідчить про схожу проблематику з попередніми роботами авторки, а також незмінний витончений стиль письменниці.

Крім Пулітцерівської премії, «Щиголь» Тартт отримав подальше визнання в 2014 році медаллю Ендрю Карнегі за відмінні досягнення в художній літературі. Комерційний успіх роману посилила екранізація з однойменною назвою, яка вийшла на екрани в 2019 році. Адаптований сценарій до кінокартини створив Пітер Стауган (Peter Straughan), режисером був Джон Кроулі (John Crowley), а у головній ролі знявся відомий американський актор Енсел Елгорт.

З моменту публікації «Таємної історії» не вщухають розмови про її екранізацію. Так, одразу після появи роману «Таємна історія» відомий режисер Алан Дж. Пакула (*All the President's Men* (США, 1976) та *Sophie's Choice* (США, 1982)) викупив права на екранізацію фільму Донни Тартт в 1992 році. Проте протягом 1990-х років проєкт занепав, оскільки Пакула зосередився на інших фільмах. На жаль, трагічна смерть режисера в 1998 році призвела до остаточної зупинки роботи над екранізацією. За умовами угоди продані права на екранізацію повернулись до Тартт. Невдовзі після того *The Independent* повідомили, що молоді Гвінет і Джейк Пелтроу планують екранізувати роман для студії Miramax. Планувалося, що Гвінет напише сценарій, а Джейк зрежисує картину. Однак через трагічну смерть батька родини, «Таємній історії» знову не судилося вийти на великі екрани. Ще через більше ніж 10 років Голлівуд знову спробував адаптувати роман. Цього разу вони залучили знайоме обличчя: Брета Істона Елліса (автор роману «Американський психопат»), однокурсника Тартт з Беннінгтонського коледжу. Письменник співпрацював із Меліссою Розенберг, прагнучи адаптувати роман до формату міні-серіалу, щоб віддати належне складності книги. На жаль,

незважаючи на свої амбіції, вони не змогли знайти платформу, готову підтримати проєкт [61].

Варто згадати й про неймовірну популярність авторки в соціальних мережах. Так, наприклад хештег #thesecrethistory має понад 229 мільйонів переглядів у TikTok [16]. Подібне визнання серед молоді аудиторії можна пояснити кількома ключовими факторами. Ми переконані, що теми та естетика, описані в «Таємній історії», є суголосними субкультури темної академії: «Найчастіше цю субкультуру описують набором характерних образів. Наприклад: навчання пізньої ночі, класична музика, палкі дискусії, довгі години у бібліотеках, забруднені чорнилом пальці, цитування поезії напам'ять, читання давньогрецької літератури, ведення особистого щоденника, використання архаїзмів, вивчення латин» [12]. Дослідивши особливості цієї субкультури та ознайомившись з колом літературних інтересів її представників, можемо стверджувати, що роман Донни Тартт «Таємна історія» став одним з тих, що сформували ідеологічні засади даної суспільної групи, тому доречно назвати його настільною книгою послідовників цього естетичного руху.

1.2. Історія та ключові ознаки жанру університетського роману

На позначення університетського роману в англomовній літературі існує декілька понять, які використовуються синонімічно, однак Дж. Вільямс пропонує розмежувати їх залежно від того, на якій групі персонажів сконцентрована оповідь. Романи, присвячені студентам та їхньому життю, історії про дорослішання дослідник пропонує класифікувати як «campus novel». З іншого боку маємо «academic novel», романи в яких акценти зміщено на життя викладачів. Часто подібні історії, виходять за межі кампусу, оскільки дорослі стикаються не тільки з професійними проблемами, але й особистісними, включаючи шлюб, сім'ю та кризу середнього віку [63, с. 1].

Згідно з іншою дослідницею (Patricia Barber Verrone), професорів можна поділити на 2 категорії: 1) тих, хто надають перевагу викладанню, та 2) тих, хто

концентруються на науковій діяльності. Авторка також зазначає, що викладання, часто є для вчених єдиним можливим виходом забезпечувати себе, оскільки університети зіткнулися з фінансовою кризою. Це призвело до необхідності університетам працювати скоріше як бізнес, а не освітня установа, що у свою чергу призвело до перетворення студентів зі здобувачів освіти на клієнтів.

Багато дослідників, які аналізують академічні романи, критикують зображення професорів. На їхню думку, ці персонажі не відповідають образу компетентних викладачів, а радше демонструють особисті проблеми та нездатність налагодити продуктивну взаємодію зі студентами. Подібну думку поділяють дослідники Шелленбергер (1982) та Хейг (1985). Також образ професорів в університетському романі часто зводяться й до того, що викладачі не зацікавлені у розвитку самостійного мислення студентів, а лише прагнуть підігнати їхні думки під свої власні переконання [62, с. 61-63].

Дослідниця Калинич також пропонує поділити університетські романи на такі:

1. Молодіжний. У цю категорію вона відносить романи становлення про дорослішання студентів та здобування ними нового досвіду (наприклад, І. Во «Повернення до Брайдсхеда» (1944 р.), І. Нечуй- Левицький «Хмари» (1874 р.) тощо).

2. Професорський / викладацький. Зображує проблеми, з якими стикаються працівники університетів, такі як боротьба за впливовість, міжкафедральна конкуренція, негаразди в особистому житті тощо (К. Еміс «Щасливчик Джим» (1954 р.))

3. Філологічний. Центральним елементом подібного роману стає професійна діяльність викладача-філолога, який виступає головним героєм твору (А. Баєтт «Володіти» (1990 р.))

4. Реалістичний. Події роману розгортаються на тлі злободенних питань сучасності, де «типові герої у типових обставинах» відтворюють реалії життя у закладі вищої освіти (З. Сміт «Про красу» (2005 р.)).

5. Університетський роман має здатність поєднувати в собі риси інших романних жанрів, таких як любовний, фантастичний, авантюрний або детективний [27, с. 114-115].

Так, головними рисами університетського роману постає специфічний ідіостиль автора (переважна більшість письменників, що звертаються до жанру університетського роману є професорами-філологами), сатиричність та іронічність, хронотоп кампусу, персоносфера, що складається зі студентів / професорів та широка проблематика в якій переважає висвітлення нагальних соціальних проблем.

Як стверджує дослідниця Дж. Россен, університет може бути місцем виключення і маргіналізації, що впливає з класового розподілу, мізогінії, конкуренції та ксенофобії [45, с. 7] До цього списку також можна додати мультикультурність, гомофобію та політичні погляди. З наявності великих соціальних протиріч на кампусі в наслідок покращенням доступу до освіти впливає й сатиричність цього жанру: «The campus novel, as a satiric and comic genre, arguably belongs to that type of comedy called the comedy of degradation, which stresses the discovery of the base behind the lofty, of the paltry behind the great, of the ugly behind the beautiful, and of the absurd behind the obvious» [21, с. 597]. Це пов'язано як з намаганням університетської спільноти порозумітися один з одним, в чому може допомогти як гумор та аналіз переваг і недоліків співіснування на кампусі, так і явище академічної ностальгії, зумовлене змінами звичного устрою університету та примусового виведення наукової спільноти з вежі зі слонової кістки [64, с. 328].

На відміну від традиційного для жанру зображення незалежних професіоналів, сучасні академічні романи заглиблюються в розповіді про невпевненість та тривожність. Ці романи зображують героїв, які не прагнуть до успіху, а намагаються зорієнтуватися у встановлених обставинах. Основна увага зосереджена на постійній напрузі, намагання збалансувати особисте життя та кар'єру, підкреслюючи тривоги дорослого життя, а не труднощі вступу [63, с. 21].

1.3. Жанр детективу та його модифікації

Виникнення детективного жанру було безпосередньо пов'язаним із соціокультурними процесами, зокрема промисловою революцією, що спровокувала масову міграцію людей до міст. Це сприяло підвищенню анонімності, оскільки міста почали розростатися і якщо раніше жителі мали змогу знати кожного у своїй громаді, знаходячись у мегаполісі вони втрачали таку можливість, це в свою чергу сприяло підвищенню злочинності та появі перших поліцейських відділків [13].

Так, першим сучасним детективом вважається «Вбивства на вулиці Морґ» Едгара Аллана По (1841). Головним героєм твору є геніальний приватний детектив Огюст Дюпен. Варто зазначити, що оповідання По не є класичними детективами, оскільки вони залучають елементи горуру та готичної літератури. Також, Террі Дж. Мартін (Terry J. Martin) стверджує: «It is nevertheless worth noting that even in these examples Poe seeks to minimize the role of logic in analysis. It is not, for instance, a player's logical ability which enables him to win at cards, for what affords game-winning information... All of these instances serve therefore to privilege a kind of direct intuitive knowledge over the more formally structured and purely intellectual ratiocination with which the story is generally associated» [36, с. 32]. Подібні акценти аналізу підходів Дюпена тільки підтверджують відмінність оповідань від класичних детективів, що сформується пізніше. У творах По атмосфера та саспенс переважають над грою логіки.

Сідом за По британський письменник Вілкі Коллінз створив твір, що вважають першим повноцінним детективним романом, – «Місячний камінь» (1868). Цей твір відіграв важливу роль у формуванні детективу в сучасному розумінні жанру. Головний герой Сержант Кафф був натхненний реальним інспектором Джонатаном Візером, одним з перших детективів Скотленд-Ярду, що є закономірним, оскільки багато дослідників вважають, що цей жанр розвинувся з особистих нотатків правоохоронців, репортажів та судових хронік [13].

Детектив є доволі структурованим жанром, про що свідчить намагання багатьох науковців виокремити його обов'язкові складники. Так, відповідно до «Лексикона загального та порівняльного літературознавства» (Чернівці, 2001) в узагальненому вигляді (По, Р.Нокс, С.С. Ван Дайн) ці правила в узагальненому вигляді зводяться до наступних:

- читач повинен мати рівні з детективом можливості до розкриття таємниці;
- злочин повинен бути розкритий дедуктивним шляхом, а не за допомогою збігів, двійників, випадковостей, фантастичних, містичних провидінь;
- у детективі не повинно бути любовної лінії;
- слідць не може бути злочинцем;
- слідць повинен бути розумнішим за офіційного поліцейського;
- у слідця повинен бути простосердний друг, який за своїми розумовими здібностями дещо поступається середньому читачеві;
- обов'язкова наявність покійника;
- слуга не повинен бути вбивцею;
- у детективі не повинно бути літературних прикрас;
- злочин здійснюється лише за особистими мотивами, поліції немає місця в детективі, злочинець не повинен бути професіоналом, членом мафії тощо [5, с. 145-146].

Особливим у детективі також є хронотоп. Він вирізняється динамічністю та може містити безліч супровідних часопросторів. Описи інтер'єрів та екстер'єрів завжди максимально конкретизовані та деталізовані, адже відіграють вирішальну роль у наближенні до розкриття істини. Часто в тексті можна знайти топографічні карти чи схеми, що підкреслюють просторову складову хронотопу. Жанр, також тяжіє до документалізму, але часом для більшого заплутування читачів використовує, підроблені документами та свідченнями, що лише наприкінці розслідування розкриваються як фікції [2, с. 464]. Різноманітність декорацій, у яких може існувати детектив, сприяє створенню піджанрів. Найвідомішим серед них є таємниця замкненої кімнати, події якої відбуваються у, здавалося б, у

непроникному просторі, і увагу читачів та нишпорки сконцентрована на витонченості методу використаного злодієм [47, с. 51].

Жанрова структура детективу протягом століть еволюціонує двома основними способами. Перший, класичний шлях, фокусується на розвитку власне детективу, дотримуючись його канонів та постійно вдосконалюючи формулу. Можна сказати, що в добу постмодернізму поняття чистоти жанрів занепадає, що не стало виключення й для детективу. Так, можемо спостерігати другий, домінуючий шлях – гібридність. Елементи детективів активно використовуються в творах інших жанрів, таких як фантастика, романтика, історичний роман тощо. Це робиться для того, щоб залучити ширшу аудиторію, оскільки детективи характеризуються «масовістю» та орієнтацією на велике коло різних читачів. [2, с. 472].

У контексті роботи варто згадати також про кримінальний трилер. На відміну від детектива, цей жанр концентрується не на логічній розгадці вбивства, а на психології злочинця [46, с. 105]. Дослідниця Дж. Саймонс виділяє такі основні риси, притаманні жанру, як 1) кримінальний роман, зосереджує свою увагу на мотивації, що стоїть за вбивством, або нестерпних ситуаціях, які мали би рано чи пізно закінчитися насиллям; 2) розгадання логічної загадки є другорядним для кримінального роману; 3) атмосфера і стиль розповіді часто є пов'язаними з природою описуваного злочину; 4) твори цього жанру часто мають дуже радикальну та критичну позицію, кидають виклик усталеним нормам у суспільства, правовій системі та правосуддя; 5) важливішим у тексті є не саме по собі вбивство, а наслідки, які воно має для вбивці, часто описуються психологічні наслідки, такі як докори сумління та / або параноя злочинців [53, с. 191-193].

Кримінальні трилери також мають багато піджанрів, серед яких юридичні/правові трилери, шпигунські трилери, психологічні трилери, футуристичні трилери, політичні трилери, кіберпанк-трилери, гангстерські трилери, серійні вбивці, пограбування тощо, але більшість із них можна обговорити в рамках двох ширших групи, визначених Прістменом як нуарний трилер і антиконспірологічний трилер [43, с. 34].

Центральними темами нуарних трилерів, згідно з Ендрю Пепером (Andrew Pepper), є «the corrosive effects of money, the meaninglessness and absurdity of existence, anxieties about masculinity and the bureaucratization of public life, a fascination with the grotesque and a flirtation with, and rejection of, Freudian psychoanalysis» [40, с. 60]. У похмурому та морально неоднозначному світі нуарних трилерів насильство та секс тісно переплітаються, рухаючи сюжет вперед.

Для цього жанру також важливий мотив помсти, яка є потужним мотиватором для героїв та часто рухає сюжет. Розчаруванням у системі правосуддя та бажання особистої відплати є частим джерелом конфлікту головних героїв жанру. Складність подібної ситуації полягає й у тому, що особиста вендета стирає межі між добром і злом, що призводить до неоднозначності персонажів, штовхаючи персонажів темним шляхом до самознищення. Цікаво й те, що теорія Отто Поллака передбачає, що жінки більше схильні скоїти злочин, оскільки їм притаманніше бажання помсти. Однак цю точку зору критикували за те, що дослідник розглядає жінок як автомати, які керуються виключно емоціями та гормонами [50, с. 52]. Сучасна криміналістика відкидає такі детерміністські погляди, визнаючи комплекс соціальних і психологічних факторів, які впливають на злочинну поведінку для всіх статей.

Критики стверджують, що привабливість класичних детективів полягає у тому, що вони пропонують задоволення від логічної розв'язки. На противагу цьому «антидетектив» є визначальним зразком постмодерної літератури. Ці історії заохочують читача самому стати детективом, але потім навмисно ломають очікування, відмовляючись розгадати злочин [51, с. 154]. Одним з піджанрів подібного явища є метафізичний детектив, що є відносно сучасною модифікацією. У подібних історіях слідчі стикаються з неприємним викликом. Як би вони не шукали, вони не можуть знайти жодних речових доказів чи достовірної інформації для підтвердження своїх теорій. Все здається випадковим, рухаючись сюжетом, як нишпорка так і читач отримують більше питань ніж відповідей [22, с. 28]. Метадетектив концентрується на питаннях буття і пізнання, а не просто на

розгадці злочину, що передбачає також елементи філософських текстів. Мерівейл і Суїні у своїй праці “The Game’s Afoot: On the Trail of the Metaphysical Detective Story. In Detecting Texts: The Metaphysical Detective Story from Poe to Postmodernism” (1999) виводять основні риси жанру : «... The defeated sleuth; the world, city or text as a labyrinth; the purloined letter, embedded text, mise en abyme, textual constraint or text as an object; the ambiguity, ubiquity, eerie meaningfulness, or sheer meaninglessness of clues and evidence; the missing person, the ‘man of the crowd’, the double, and the lost, stolen or exchanged identity; the absence, falseness, circularity, or self-defeating nature of any kind of closure to the investigation”.» [38, с. 8]. Це свідчить про гру з читачем на різних рівнях, на відміну від класичного детективу де нишпорка довіряє речовим доказам, у метадетективі навіть вони є лабіринтом та загадкою.

У сучасному літературознавстві виділять також жанр постмодерної готики, якому притаманно піднесення жаху, що є важливою темою як готичної так і постмодерністської літератури. До основних характеристик цього напрямку належать розмивання меж між реальним та вигаданим, що призводить до взаємодії між надприродним та метафікційним; використання специфічних готичних тематичних елементів, таких як переслідування, двійники та дуалістична філософія добра і зла; створення атмосфери таємничості та напруги, саспенсу тощо [15, с. 15].

Висновки до розділу 1. Американська письменниця Донна Тартт має у своєму доробку три романи, які здобули популярність як серед читачів, так і критиків. Її твори не тільки мають шалені накладки, але й активно представлені у соціальних мережах та мали змогу бути екранізованими. В Україні всі романи Тартт перекладені та видані видавництвом КСД. Її здобутки, включаючи Пулітцерівську премію за роман «Щиголь», підтверджують її статус літературної зірки.

Враховуючи фокус даної роботи на дебютному романі Тартт «Таємній історії», нас цікавлять концепції детективу та університетського роману. Так,

«campus novel» – це жанр, що сформувався у другій половині ХХ століття на тлі демократизації університетів. Подібне соціокультурне змішання зумовило сатиричний та іронічний характер жанру. Його головні теми обертаються навколо актуальних соціальних проблем, таких як гомофобія, сексизм, расизм, ксенофобії та інших. Важливу роль в університетському романі відіграють хронотоп та персоносфера, адже вони є невід’ємними складовими жанру. Хронотоп визначає просторово-часові рамки твору, які у даному жанрі зазвичай обмежуються університетським середовищем та часом навчання. Персоносфера ж представлена студентами, викладачами та іншими персонажами, пов’язаними з коледжем. Взаємини героїв, дії та мотиви розкривають проблеми, характерні для жанру.

В епоху постмодернізму детективний жанр зазнав значних змін: його межі розширилися, а чіткі канони розмилися. Це призвело до поєднання детективних елементів з іншими жанрами, створюючи нові гібридні форми. Ключовою характеристикою детектива залишається акцент на процесі логічного розгадування певної таємниці, найчастіше вбивства. На противагу детективу, кримінальний роман зосереджується на психології злочинця та його мотивах. Аналітична гра тут відіграє другорядну роль, поступаючись місцем дослідженню внутрішнього світу персонажів. Було розглянуто й інші варіації детективних загадок такі як нуарний трилер, метафізичний детектив та готичний-постмодерний роман.

Важливо зазначити, що "Таємна історія" демонструє ознаки як детективного роману, так і університетського роману. Цей синтез жанрів робить твір багатограним та цікавим для аналізу.

РОЗДІЛ 2. «ТАЄМНА ІСТОРІЯ» ДОННИ ТАРТТ ЯК ТВІР ЕКЛЕКТИЧНОЇ ЖАНРОВОЇ ПРИРОДИ

2.1. Риси університетського роману в «Таємній історії»

Університетський роман є чітко визначеним жанром, що має сформовані ознаки як на структурному (формальному) та на змістовому рівнях. Важливо зазначити, що ключовими рисами такого твору є зображення хронотопу кампусу та його персоносфери: відповідно професорів та студентів. Жанру також притаманна сатиричність, що зумовлена частково і його ідіостилем, авторами *campus novel* переважно є професори-філологи. Гуманітарна освіта авторки не стала винятком й для досліджуваного роману, оскільки Донна Тартт вивчала класичну літературу і, хоча вона не викладає, однак є помітною представницею даного жанру. «It seems that being an academic and a satirist may go hand in hand; I can't think of any other institution that produces more individuals who feel 'impelled by a rankling sense of personal inferiority, of a social injustice, of exclusion from a privileged group' than academia» [35, с. 71].

Варто наголосити, що залученість та зацікавленість письменниці академічною спільнотою та обраний підхід до зображення героїв та їхнього навчання вказує й на іншу жанрову рису – сатиричність, що нерозривно пов'язана з ідіостилем. Цікаво й те, що не будучи професоркою, Донна Тартт привносить у твір більш знайому для неї перспективу студентів. Це є досить новим елементом у структурі цієї жанрової моделі, оскільки протягом довгого часу університетський роман сатирично зображував академічну спільноту з боку професорсько-викладацького складу. Подібне включення точки зору студентів у *campus novel* свідчить про те, що жанр розвивається, а академічна спільнота активно реагує на критику не тільки зсередини, але й зовні. Підтвердженням цього слугують схвальні відгуки американських літературних критиків та літературознавців. Ця зміна вказує й на те, що певною мірою застаріла структура готова до діалогу з широким загалом та опрацювання складних морально-етичних

питань, оскільки тенденції розвитку системи вищої освіти все чіткіше утверджують необхідність функціонування освітніх закладів не тільки як осередку здобування професійних знань, умінь та навичок, а також як місце виховання людини та громадянина. Світова популярність «Таємної історії» свідчить й про демократизацію й інклюзивність сучасної освіти загалом, оскільки багато читачів мають відповідний досвід навчання на кампусі, що й зумовлює їхню цікавість до твору. Варто зазначити, що пережиті героями роману події навряд чи можна класифікувати як універсальні практики, але атмосфера передана авторкою, направлена на формування в читачів ностальгії про університетські роки, навіть, якщо вони суттєво відрізнялись від описаних або навіть якщо читачі не мали відповідного досвіду.

Вже згадувана сатиричність є однією з матричних ознак жанру університетського роману. Це зумовлено особливостями західно-європейської академічної традиції, де освіта довгий час була привілеєм, доступним лише вищим прошаркам суспільства. Так, університет був автономним та закритим місцем з дуже обмеженою кількістю включених. Подібний уклад зазнав суттєвих змін після промислової революції. Кеннет Вомак (Kenneth Womack) зазначає, що «Their (academics) nostalgia for the ivory towers of their pre-nineteenth-century cultural and social supremacy prevents academic fictions from positing solutions in a pragmatic world where the idealism of the academy lacks viability and significance» [65, с. 328]. Подібне налаштування академічної спільноти проти широкого загалу й спричиняє сатиричність жанру, оскільки сучасні демократичні тенденції, з одного боку, не дозволяють викладачам проявляти ксенофобію відкрито, тому вони змушені шукати альтернативні шляхи демонстрації свого незадоволення, а з іншого боку, кампус стає місцем, що поєднує людей різних соціально-економічних та культурних прошарків, що в свою чергу зумовлює їх взаємодію, в якій гумор та іронія є одним з інструментів пізнання. Університети не існують у вакуумі. Вони відображають ширші суспільні проблеми і сприяють формуванню їх вирішення. Так академічний роман надає розлогий коментар дискусійним

питанням соціальних класів, інклюзії, економічної нерівності, впливу капіталізму на доступність освіти, проблеми знання в сучасну інформаційну добу тощо.

У романі «Таємна історія» яскраво відображено соціальний розрив як між студентами, так і між викладачами. У творі акцентується на заможності Джуліана, що дозволяє йому займатися викладанням давньогрецької мови без необхідності турбуватися про своє фінансове положення. Варто зазначити, що образ натхненного професора-ідеаліста, якого турбує лише його предмет і все, що з ним пов'язане, на нашу думку, є гіпертрофованим та іронічним. Інші ж викладачі, навпаки, розглядають викладацьку діяльність перш за все як професію, зі своїми недоліками та перевагами. Оскільки ці персонажі є другорядними, вони сприймаються передовсім, як певні типажі, які більшою мірою слугують для створення контрасту Джуліану, що не позбавляє їх комічності. Прикладом слугує доктор Роланд, який, будучи наставником Річарда, гіперболізовано захоплюється автомобілями та надає допомогу герою лише тоді, коли це пов'язано з ними. У той же час, коли у Річарда виникли проблеми з пошуком житла на канікули і йому довелося ночувати в майстерні, професор не звернув уваги на жахливий стан героя, незважаючи на те, що вони проводили разом багато часу на кампусі.

Яскраво контрастують й статки всередині групи головних героїв. Річард, стипендіат, що проживає в гуртожитку, є фінансово обмеженим. На противагу йому, Генрі походить з аристократичної родини і не відчуває матеріальних труднощів, Френсіс – представник збанкрутілої сім'ї. Таким чином авторка підіймає й проблеми адаптації до нового скромнішого способу життя. Фінансове становище Абернаті є одним з найакцентованіших у творі, оскільки з одного боку, герої проводять осінь в замському маєтку родички одного з героїв, залишку колишніх розкошів, але далі з'ясовується, що його мати використала всі гроші у трастовому фонді сина, а у самому фіналі ситуація погіршується, оскільки герой змушений одружитися з дівчиною, при тому що кохає чоловіка, бо дідусь погрожує залишити його без спадку. Банні, позбавлений коштів, постійно експлуатує інших членів групи. Подібна поведінка Едмунда була однією з причин постійної напруги у групі. Контрастність у соціально-економічних можливостях

героїв є причиною для заздрощів та ненависті. Отже, можемо сміливо стверджувати, що в романі також висвітлені соціальні проблеми, що виникають на кампусі, але не врегульовані адміністрацією закладу освіти, що є притаманним проблематиці жанру університетського роману.

Сатиричність в університетському романі слугує й для деконструкції динаміки влади в подібній установі, що має чітку ієрархію та підпорядковується негласним правилам. Вона може бути потужним інструментом для висвітлення конкуренції між студентами, викладачами або ж кафедрами. Очевидно, що впливовість Джуліана дозволяє йому прискіпливо обирати своїх студентів, викладаючи лише для шістьох обраних, змінювати їх розклад та вести більшість дисциплін самостійно. Подібне зображення професора-ентузіаста та наслідки, до яких призвела його методика, можна сприйняти як сатиру та навіть критику подібної системи та інституції, яка дозволила в своїй стінах подібний експеримент. Ми вбачаємо в цьому й приклад необхідності затвердження навчальних програм та планів, що безсумнівно сприяє продуктивнішому засвоєнню знань учнями та мінімізує вплив особистих поглядів викладача на предмет дисципліни.

Система персонажів надзвичайно важлива для університетського роману, оскільки академічна спільнота є одним з ключових інтересів жанру. Як зазначалося у попередньому розділі, університетські романи можна поділити на *academic* та *campus novel*. «Таємна історія», безумовно, є прикладом другої варіації жанру, оскільки в центрі оповіді маємо життя студентів, а не професорів.

Таким чином в центра оповіді маємо групу студентів, що вивчають класику, а саме: головного героя Річарда Пейпена, Генрі Вінтера, Едмунда Коркорона, Френсіса Абернаті, близнюків Камілли та Чарльза Маколі. Героїв об'єднує відчуття самотності та бажання бути прийнятими. Так Річарда приваблює група студентів-класиків через їхню загадковість та витонченість. Він прагне стати частиною цього колективу. Наратор страждає оскільки, навіть будучи офіційно прийнятим до класу Джуліана, герої тримають з ним дистанцію – його не запрошують на діюнісії. На нашу думку, саме бажання бути частиною загадкового

колективу й рухає героєм в кульмінаційний момент та змушує його зробити вибір бути співучасником вбивства Банні. Генрі безсумнівно є лідером групи. Він, як і Джуліан, зображений гіперболізовано, що можна сприймати сатирично, оскільки академічний світ обертається навколо прагнення до знань, уособленням чого можна вважати цих персонажів. Тартт також проводить цікаву паралель між ним і Шерлоком Голмсом: під час однієї вечери Річард розповідав, що людина була на місяці, а Генрі був шокований цією інформацією. Подібний епізод, як у випадку знаменитого детектива, так і героя «Темної історії», свідчить отримання дуже вузькопрофільних знань та нехтування усім іншим, що притаманне обоим персонажам. Всі інші члени групи поважають Генрі та готові довірити власні життя в його руки, про що свідчить й намагання відтворити давньогрецький обряд, й організація плану втечі з країни, подальше вбивство Банні, розмови з поліцією та знищення речових доказів. Авторитет Генрі, на нашу думку, спричинений як його інтелектуальним здібностями, так і складу характеру, він завжди знає що робити. Підготовку до вбивства Банні він називає “chess-problem”, для нього це не більше ніж аналітична вправа: «Except that my life, for the most parts, has been very stale and colorless. Dead, I mean. The world has always been an empty place to me. I was incapable of enjoying even the simplest thing. I felt dead in everything I did... But then it changed...The night I killed that man,” – що дозволяє стверджувати про наявність психічних порушень в Генрі, що можливо і спричинили трагедію.

Близнюки Камілла та Чарльз — глибоко переплетені персонажі, як емоційно, так і психологічно. Чарльза спочатку зображують веселим і безтурботним. Однак у міру розгортання історії його персонаж розкривається як тривожний та емоційно нестабільний з серйозною алкогольною залежністю. Саме йому Генрі довіряє спілкуватися з поліцією, що остаточно ламає близнюка та викликає параною. До цього стану додаються й ревності. Каміллу зображують ідеалом краси, недарма ж усі окрім Френсіса були в неї закохані. Героїня втілює абсолютну жіночність, не дивлячись на те, що твір написаний авторкою, зображення єдиної дівчини в колективі не є феміністичним, оскільки вона не є

дієвою персонажкою, а лише виконує функцію об'єкту бажання. Френсіс зображується тривожною людиною, він найскладніше переживав усі вбивства скоєні героями, він дуже емпатичний та потребує любові. Банні ж має вигляд наївності та незахищеності. Він очевидно протиставляється іншим героям через свою обмеженість та неосвіченість. І хоча Банні говорить доволі образливі речі про інших членів групи, у фіналі він є найдобропоряднішим з них, оскільки не брав участі в першому вбивстві та після того, як дізнався правду написав листа до Джуліана з проханням поради як краще вчинити, через терзання сумління він не був готовий покривати друзів.

Важливо зазначити, що у творі, крім групи головних героїв, представлені й інші студенти. Вони зображуються як звичайні люди, що отримують прикладну освіту та живуть стандартним університетським життям. Для них клас Джуліана виглядає снобами та фріками. На наше переконання, особливе ставлення до головних героїв, зумовлене великою мірою й постаттю їхнього професора. У багатьох інтерв'ю Донна Тартт зізнавалась, що роман Ф.С. Фіцджеральда «Великий Гетсбі» мав значний вплив на досліджуваний текст. На подібні паралелі між текстами наштовхує й перша назва твору «The God of Illusions». Так, можемо провести припущати, що Гетсбі є певним прототипом Джуліана, про що свідчить й пряма цитата: «Nearly everyone had heard of him, and I was given all sorts of contradictory but fascinating information: that he was a brilliant man; that he was a fraud; that he had no college degree; that he had been a great intellectual in the forties, and a friend to Ezra Pound and T.S. Eliot; that his family money had come from a partnership in a white-shoe banking firm or, conversely, from the purchase of foreclosed property during the Depression; that he had dodged the draft in some war (thought chronologically this was difficult to compute); that he had ties with the Vatican; a deposed royal family in the Middle East, Franco`s Spain» [54, с. 17]. Постаті обох персонажів оповиті таємницею, ніхто точно нічого не знає про їхнє походження, освіту, коло знайомств. Натомість головний герой та власне оповідач Річард, нагадує Ніка Карравея. Подібний тип наратора можна класифікувати, як гомодієгетичного та ненадійного. Цікаво й те, що головний герой називає

згаданий роман Фіцджеральда своєю улюбленою книгою та асоціює себе з Гетсбі. На нашу думку, герой скоріше хотів бути схожим на нього, що й спричинило його захоплення професором та його студентами.

Ще з передмови надійність наратора починає викликати сумнів. По-перше, оповідач записує історію зі спогадів і в деяких частинах прямо каже, що не пам'ятає деталей. По-друге, герой страждає на безсоння та часто знаходиться під впливом алкоголю та наркотиків, що викривляють сприйняття реальності. Багато чого ми дізнаємось також з розповідей інших персонажів, наприклад, бекграунд героїв записаний зі слів Джуді Пуві або ж причини напружених стосунків між Генрі і Чарльзом, оповідачу відкриває Френсіс. І останнє, але надзвичайно важливе, головний герой схильний ідеалізувати та прикрашати дійсність. Майже з перших сторінок ми розуміємо, що Річард Пепен – романтик, схильний сприймати світ по-іншому. Він приїздить з Каліфорнії до Хемпдона, бо йому сподобалась атмосфера рекламного буклета, він закохується в Камілу, наділяючи її божественними рисами, він переводиться до класу грецької через цікавість та бажання належити до курсу обраних. Все вищенаведене сильно споріднює героя Тартта та Фіцджеральда, обидва персонажі-оповідачі спочатку містифікують образи сусіда/професора, а потім розчаровуються в ньому.

Ставлення до університету як до храму знань, що культивується науковцями, має місце і в аналізованому романі, тому не дивно, що в ньому присутні елементи маргіналізованої сексуальності, зображення якої притаманне університетському роману як жанру. Подібна тема постає внаслідок інших проблем, що існують на кампусі. Так сексуальне бажання саме по собі є неформально забороненим, оскільки подібна поведінка суперечить тотальному раціоналізму та сконцентрованості на науковому пошуку. Як зазначає дослідниця Саллі Далтон-Браун (Sally Dalton-Brown), «The academic is consistently shown as sexually weak in the campus text, suggesting that the medieval typology of the scholar-monk is still one against which the modern academic is measured» [21, с. 593]. В університетських романах під це визначення зазвичай потрапляють саме професори, а студентки зображується як спокусниці, що є випробуванням

серйозності намірів та приналежності до професії науковця. У «Таємній історії» ж небагато відомо про особисте життя Джуліана, тому, на нашу думку, варто зосередити увагу на подібних проявах в групі головних героїв, особливо у Генрі.

Генрі Вінтер як безсумнівно лідер групи та найначитаніший з них усіх, постає також й у ролі певного авторитету, тому спостереження стосовно поведінки викладачів в університетських романах, на нашу думку, доречно покласти й на нього. Прибираючи факт безпосередньої влади в академічного середовищі, Генрі мислить себе та поводить, як науковець. Все, що його турбує, – це предмет його дослідження, його призма сприйняття світу повністю сформована отриманими знанням. Тобто очевидно, що багато уваги особистому життю героя приділено не було, оскільки романтичні стосунки не є цінністю для нього, хоча авторка й «зводить» його з Камілою. Важливо зазначити, що ці стосунки постають після того як, по-перше, герой розчаровується в своєму менторі, тобто всьому тому що він його навчив. У випадку Генрі він втрачає власне я, оскільки бачить себе лише крізь призму здобувача знань/дослідника, що зрештою пояснює його самогубство. А по-друге, цей зв'язок навряд чи можна назвати пристрасним (таким, що не підвладний раціо), оскільки для Каміли це спосіб втечі від аб'юзивних стосунків з братом в інші – такі ж самі. Тобто з цього можна зробити висновки, що для Генрі, сексуальні стосунки є нічим більшим, ніж фізіологічним рудиментом або ж соціальною умовністю.

Маргіналізована сексуальність в університетських романах постає й через характерне для них зображення соціальних проблем, оскільки життя на кампусі часто є аналогом реального світу. Так, сучасний університет є місцем співіснування людей різних поколінь, гендерів, конфесій, політичних поглядів, сексуальностей тощо. У романі Донни Тартт сексуальність Френсіса не викликає відкритої гомофобії чи явних проблем, оскільки група головних героїв вивчає греків та сповідує їхні ідеали, тому той факт, що герою подобаються чоловіки, а не жінки, для більшості не є підґрунтям для конфліктів, більше того авторка натякає й на оргію під час “діонісій” та навіть інцестуальні зв'язки між Камілою та Чарльзом. З іншого боку, чим глибше ми занурюємося у текст, тим стає

зрозуміліше, що наприклад Банні є гомофобом: навіть приятелюючи з Френсісом, він допускає різкі та образливі висловлювання. Це можливо пояснити його невпевненістю у власній сексуальності, оскільки його категоричність та проактивність можуть слугувати проявами внутрішнього неприйняття та латентної гомосексуальності. Чарльз, з іншого боку, з великою ймовірністю теж належить до ЛБТКІА+ спільноти, але не готовий цього визнавати, оскільки декілька разів переспавши з Френсісом, опісля робив вигляд, що нічого не пам'ятає. Ставлення наратора до гомосексуальності одногрупника не є чітко означеним, оскільки складається враження, що для Френсіса зваблення Річарда є, з одного боку, певною грою (епізод їх знайомства та жартівливе питання «*subitum eamus?*»), а з іншого боку, серйозним пошуком підтримки та визнання, як у момент, коли п'яний Френсіс прийшов до Річарда після смерті Банні. Варто зазначити, що наратор хоч і чітко не артикулює свого ставлення до друга, але стверджує, що завжди хвилювався в його присутності, що може свідчити про взаємну симпатію. Отже, хоча авторка і не приділяє значної уваги романтичним стосункам героїв, вони є не тільки маркером соціальних проблем у групі, які могли в тому числі призвести й до скоєних злочинів, а й поглиблюють розуміння психології героїв.

Цікаво також розглянути фігуру професора в романі детальніше. Згідно з Патріцією Вероне (Patricia Barber Verrone), викладачів в університетських романах можна умовно розділити на тих, хто надає перевагу або науковій праці, або викладанню. Очевидно, що Джуліана варто віднести до другої категорії.

Джуліан Морроу не виправдав очікувань своїх послідовників. Для групи, а особливо для Генрі, розчарування в професорі призводять до жахливих наслідків. Важливо й те, що, на думку студентів, професор начебто не стоїть на своїх переконаннях. Обговорюючи смерть у класі, герої на чолі з Джуліаном приходять до лякаючих висновків:

– *Aristotle says in the Poetics,*» said Henry, *«that objects such as corpses, painful to view in themselves, can become delightful to contemplate in a work of art.*

– <...> *The murder of Agamemnon and the wrath of Achilles. Dido on the funeral pyre. The daggers of the traitors and Caesar's blood – remember how Suetonius describes his body being borne away on the litter, with one arm hanging down?*

– *Death is the mother of beauty, said Henry.*

– *And what is beauty?*

– *Terror.*

– *Well said, said Julian. Beauty is rarely soft or consolatory <...> [54, с. 41].*

Ця сцена чудово ілюструє підхід Джуліана. Для нього це все гіпотези, цікаві логічні загадки. Важливіше не те, що сказав Генрі, а як викладач на це відреагував. Професор сприймає світ, як майданчик для інтелектуальної гри. Подібний світогляд нагадує відомого літературного денді лорда Генрі. Джуліан сприймає світ відсторонено, для нього ніщо в світі немає значення. Він не зважає на те, що освіта полягає не тільки в здобутті знань, а й у вихованні. Недарма першим епіграфом роману є цитата Ніцше, що сучасній людині ніколи не зрозуміти давніх греків, а другим уривок з Платона, що ця історія є повчальною. Подібним налаштуванням на дидактизм, можна пояснити й абсолютно закритий фінал твору.

Коли ж правда про смерть Банні відкривається для професора Морроу, він обирає просто втекти. Герой ані викриває героїв, ані виявляє розуміння, на яке розраховував Генрі. Джуліан вчиняє інфантильно, обираючи не приймати свою частину відповідальності за скоєні злочини.

На противагу інші професори зображені більш комічно та плоско. Більшість науковців, що досліджували жанр університетського роману погоджуються, що сатиричне та стереотипне зображення наукової спільноти є притаманним для нього [62, с. 12]. Так, наприклад бачимо абсолютно комічного викладача психології, який зациклений на автомобілях, та консультанта Жоржа Лафорга, що постає стереотипним французом. Також важливо зазначити, що на відміну від їх карикатурності, саме ці професори більш наближені до реальності: вони не обирають студентів настільки прискіпливо, їм важлива їхня заробітна плата та умови роботи, вони мають життя та інтереси поза кампусом.

Важливим елементом університетського роману є академічний хронотоп. Зображення кампусу та розгортання сюжетних ліній життя персонажів у ньому – одна з ключових рис жанру, що впливає з його дефініції: «*A novel set on a university campus, usually written by someone who is or was an academic*» [37, с. 203].

В «Таємній історії» Донна Тартт обирає місцем дії оповіді штат Вермонт, що на Східному узбережжі, ландшафт якого знайомий як американському, так і світовому читачеві та нагадує про відомі коледжі Ліги плюща. «*Hampden College, Hampden, Vermont. Even the name had an austere Anglican cadence, to my ear at least, which yearned hopelessly for England and was dead to the sweet dark rhythms of the little mission towns. For a long time I looked at a picture of the building they called Commons. It was suffused with a weak, academic light – different from Plano, different from anything I had ever known – a light that made me think of long hours in dusty libraries, and old books, and silence*» [51, с. 10] Наведений опис пейзажу, допомагає читачам поринути в атмосферу навчального закладу такого штибу, оскільки на свідомому або несвідомому рівні кожен зчитує хронотоп роману, де простір характеризується як застарілий, з великою історією, з не яскравим світлом та пилом, а час тягнеться повільно та тихо.

Варто зацентувати, що герої твору перебувають у глушині, оточені дикою природою, так замкнутий простір університетського кампусу постає ще закритішим, а закритий простір коледжу постає дуже спокійним та виваженим. У ньому діють чіткі правила та розпорядки, він повністю підвладний раціо. Подібне бачення університету, як місця панування розуму, є характерним для жанру. Освітня установа підпорядковується чіткій ієрархії, що зумовлює притаманну університетському жанру сатиричність, як карнавальне перегортання ієрархії, висміювання склавшихся практик та норм.

На відміну від виваженості кампусу природа, що його оточує, буремна та загрозлива. Ліс набуває в романі архаїчної символіки, як щось незвідане, а через те й небезпечне. Природа довкола Хемпдона є місцем вивільнення Ід справжніх емоцій й бажань, що репресовані Супер-Его, сформованим під впливом університетських норм та розпорядків. Обидва вбивства у творі відбуваються саме

в лісі, що постає певним місцем ініціації, де спочатку герої відбирають життя ненавмисно, а потім роблять свідомий вибір. Так, образ лісу в «Таємній історії» є чітко пов'язаним зі смертю.

Подібний контраст між майже бароковою природою-стихією та виваженим академічним середовищем, поглиблює конфлікт та посилює саспенс твору. В кульмінації роману, кампус своїм спокоєм та тишею (всі студенти пішли на вечірку) створює гнітючу напругу, що спонукає героя втекти з гуртожитку до лісу, стати співучасником злочину.

Авторка посилює відчуття відокремленості персонажів від зовнішнього світу, утворюючи елітарну, майже недосяжну, групу всередині коледжу – клас професора Джуліана Морроу. Простір Лікею зображений не тільки як замкнений, а й таємничо привабливий: «*Everywhere I looked was something beautiful – Oriental rugs, porcelains, tiny paintings like jewels a dazzle of fractured color that struck me as if I had stepped into one of those little Byzantine churches that are so plain on the outside; inside, the most paradisaical painted eggshell of gilt and tesserae...*» [51, с. 28]. Подібні деталі інтер'єру контрастують із зображенням усіх інших університетських приміщень, що вирізняються своєю простотою та функціональністю. Кабінет Джуліана – одне з найпрекрасніших місць кампусу, натхненно ідеалами грецьких академій, тому не дивно, що головний герой прагне втекти в напівлегендарний простір, від сірої буденності життя.

З цього випливає й замкненість хронотопу, про що свідчить й художній час оповіді, наратор згадує та рефлексує про події минулого з дистанції. Цікаво, й те що незалежно від стискання та розтискання зображуваних подій, чітким метрономом в тексті постають семестри та чверті. Таким чином, структурованість університетського розпорядку поширюється й на фабульний час, що притаманно жанровому хронотопу *campus novel*. Відчуття внутрішнього ритму оповіді також підтримується за допомогою зображення чіткої зміни пір року.

Окрім функції упорядкування, простежується й психологічний взаємозв'язок між сезонами та внутрішнім станом персонажів. Відповідно до дослідниці Галини Пасічник, подібні пейзажі можна віднести до ідилічного типу,

що характеризується антропоцентричною спрямованістю, а отже зображення природи не є самоціллю, а лише засобом досягнення глибшого занурення читачів у внутрішній світ героїв. Так, коли герої бачать тіло Банні, яке забирає швидко допомога, авторка зображує наступний пейзаж: «*White sky. Trees fading at the skyline, the mountains gone. <...> I never got used to the way the horizon there could just erase itself and leave you marooned, adrift, in an incomplete dreamscape that was like a sketch for the world you knew – the outline of a single tree standing in for a grove, lamp-posts and chimneys floating up out of context before the surrounding canvas was filled in – an amnesia-land, a kind of skewed Heaven where the old landmarks were recognizable but spaced too far apart, and disarranged, and made terrible by the emptiness around them*» [54, с. 422]. Туман, що сідає на околиці коледжу, та білі кольори дійсно створюють відчуття раю й певного умиротворення, оскільки розслідування майже скінчилось, тож вбивці можуть видихнути з полегшення, але з іншого боку, неможливість бачити горизонт та елементи ландшафту, які в інші дні чітко виокремлені, створює напругу, що суголосить страхам героїв, які усвідомлюють вагу скоєних злочинів.

Єдиний епізод роману, в якому природа гармонійна, майже ідеальна, – осінь у замиському маєтку Френсіса. Тут екстер'єр слугує ілюстрацією внутрішнього піднесення та рівноваги героїв. У створенні подібної атмосфери ключову роль грає пейзаж бабиного літа: спокійна озерна вода, безвітряна погода та пожовкле листя на деревах. Затишок досягається й через використання теплої кольорової гами.

Важливо зазначити, що пори року грають важливу роль у розкритті характерів персонажів та взаємин між ними. Так, зима постає найяскравішим прикладом відокремлення Річарда від колективу, проявом його самотності, а не приналежності до групи. Як зазначає дослідниця Елейн Шоувалтер: «*In a certain kind of British, or Anglophile, academic novel, such as Snow's *The Masters*, Bayatt's *Possession*, or Donna Tartt's *The Secret History*, winter is a time of heightened privacy, inwardness, even eroticism. *The Masters* begins with sensual celebration of the pleasures of winter and solitary study*» [50, с. 11]. Усамітнення героя на зимових

канікулах, не є його вибором. Річард залишається без кімнати в гуртожитку, тому вимушений знімати приміщення з діркою у стелі, що призводить до сильної хвороби. У зображенні зимових канікул бачимо багато інтроспекції наратора. Він намагається усвідомити, як опинився в подібній ситуації та що варто зробити для покращення свого становища.

Весна зображується холодною та непривітною. На відміну від класичного розуміння весни як нового народження всього живого, у Тартт вона зображає розпач та докори сумління головних героїв. Сирість та постійні дощі ілюструють почуття групи, які починають усвідомлювати вагу скоєного злочину. Так поступово до літа параноя та протиріччя в групі зростають. Літня задуха супроводжується неспокоєм та напруженням між Генрі та іншими. Особливо погіршуються стосунки між ним та Чарльзом. Яскравим прикладом подібної динаміки є напружений діалог між Річардом та Генрі у саду. Доглядаючи за трояндами (ці квіти часто з'являються у творі – саме ними прикрашений кабінет Джуліана, також їх кладуть на могилу Банні тощо), головний герой намагається вступити з другом у конфронтацію, але хлопець показово його ігнорує. Цікаво й те, що в епілозі, запах троянд, яким було заповнене повітря, нагадує Річарду про сад друга.

2.2. «Таємна історія» як некласичний детектив

На нашу думку, «Таємна історія» наближається до американської готичної традиції, оскільки естетично та тематично більше нагадує роботи Е.А. По ніж *hardboiled* детективи. Так, незважаючи на те, що зображуваний часопростір нагадує класичну детективну загадку замкненої кімнати, що є притаманним університетським романам: «They [academic novels] readily merge with the murder mystery because they depict a world insulated from everyday concerns and that assumes ease and leisure—instead of a country house, they represent the academic manor. Their drawing a realm apart probably enhances rather than dampens the attraction for their audience» [63, с. 3]. Варто згадати, що подібний топос є також типовим для

готичних романів: старовинні маєтки, замки, монастирі, просторі приміщення з давньою історією та можливими таємницями. Від подібної літератури авторка взяла й панівну у творі атмосферу тривоги та страху.

В контексті роману варто говорити й про готичний-постмодернізм. Як зазначає дослідниця М. Бевіллі: «Through the terror of Gothic-postmodernism texts, we can question our own unconscious fears, beliefs and prejudices, not only in terms of desire that instigates them but also in terms of repercussions for society in general. This locates the genre as a literary blend of many theoretical approaches to subjectivity, in a pivotal role in contemporary literary development» [15, с. 16]. Роман Донни Тартт просочений відчуттям страху, викривлена філософія головних героїв змушує читачів замислитися над природою зла та переглядати власні цінності. Почуття жаху при прочитанні посилюється з одного боку співчуття головним героям, а з іншого відрази, яке сформовано у наслідок нарації від першої особи, з якою читачі часто ідентифікують себе.

Однак «Таємна історія» все-таки прямує в бік детективної літератури, оскільки не варто забувати, що важливим елементом готики в літературі є містифікації, наявність демонів, привидів, старовинних пророцтв тощо. Хоча в романі і є загадкові елементи, але вони сформовані скоріше неможливістю пригадати, що дійсно сталося у зв'язку з вживанням речовин та або стресом. І хоча герої розповідають, що під час вакханалій бачили Діоніса, в полощині тексту, читач усвідомлює, що це вірогідніше була галюцинація, що свідчить на користь раціональності детективу, де все має бути пояснено за допомогою логіки.

Також варто зазначити, що в творі присутні й елементи класичного детективу, наприклад, коли Річард розгадує код TWA 219 795 x 4 намагаючись зрозуміти, що Генрі, Френсіс, Камілла та Чарльз хочуть втікти в Аргентину. Річард має речовий доказ та застосовуючи аналітичні методи намагається встановити детальну інформацію про походження цього запису і йому це вдається. Схожа ситуація сталася й з листом, який залишив Банні. «Текст був надрукований одинарним інтервалом на кількох аркушах невеликого формату, декотрі з них мали вигляд паперу, який міг бути в Банні. Та хоч аркуші здавалися приблизно

однакового розміру, вони не зовсім збігалися. <...> Сам по собі лист справляв хаотичне враження, текст був незв'язний і, на мій зачудований погляд, безсумнівно, автентичний. <...> Лист був анонімний, але в ньому траплялося кілька однозначних моментів, що цілком конкретно вказували на безпосереднє авторство Банні Коркорана або людини, котра вдавала з себе його. Численні орфографічні помилки, зокрема й характерні персонально для Банні» [10, с. 480]. Бачимо, що Річард, чудово розуміє загальну картину та описує деталі, пов'язані з листом. Герой зміг дійти висновків, якою друкарською машинкою користувався Банні та що він точно був достовірним через кількість помилок. Простежуючи логіку мислення героя, бачимо, що він використовує методи дедукції та індукції в процесі розгадування авторства.

Звісно «Таємна історія» не підпадає під всі критерії висунуті С. С. Ван Дайном, але ж у його випадку ідеться скоріш про класичну модель жанру, а ми маємо справу вже з постмодерністкою модифікацією. Так, очевидно, що оповідач знає, хто вбивця з перших же сторінок, як і знає усі важливі деталі, а в читачів доступ до розкриття таємниці, обмежений оповіддю. Отже, з перших же сторінок авторка грубо порушує правила детективу С. С. Ван Дайна і зумисно вводить в оману читачів. Інше ж теза дослідника про те, що у детектива не повинно бути любовної лінії, певним чином є витриманою у романі. Одне з здавалося б основних правил жанру – ні офіційний слідчий, ні добровільний нишпорка не можуть виявитися злочинцями, порушується на користь цікавої структури твору з ненадійним наратором в центрі, але навіть у здавалося б класичному детективі Агата Крісті одного разу також порушила це правило (в романі «Убивство Роджера Екroyда»). Оскільки твір сконцентрований не стільки на тому «хто», а скоріше «чому» було скоєно вбивство, складно казати про чіткість використання детективних методів. Наявність слідчого та покійника є невід'ємною частиною жанру, тому бачимо їх й в Донни Тартт, хоча роль слідчого і відведена оповідачу, який вже зі своїх спогадів намагається провести читачів крізь історію вбивства, що підтверджує й наступну тезу Ван Дайна про необхідність наявності у творі тільки одного істинного розслідувача справи. Не викликає сумнівів й те, що

злодієм виявляється значимий у тексті персонаж, точніше персонажі. Тож смерть, до якої доклали руку майже всі герої твору, теж є класичною для жанру структурою, знову наведемо приклад Агати Крісті та цього разу іншого роману – «Вбивство у “Східному Експресі”». Варто зважати, що ці правила були сформовані у 1928 році, тому на той час думка, що слуга не може бути вбивцею звучала більш вагомо, але в сучасності можемо інтерпретувати цей образ як близьку довірену до детективу особу. У «Таємній історії» про це не йдеться, оскільки всі головні герої включно з оповідачем беруть участь у вбивстві. Інтерес викликає наступне правило, яке дотримується в романі Тартт – скільки б не було вбивств – злодій лише один. Група, що скоїла злочини одна й та сама, змінюється тільки кількість учасників. Навіть самогубство Генрі можна зчитати, як висування авторкою саме його на роль головного злодія. Те що таємниця злочину повинна розкриватися суто матеріалістичним чином, не зовсім накладається на структуру твору, оскільки роман є глибоко психологічним і часто саме емоції є каталізатором дії. З іншого боку попри дуже загадкову атмосферу, згадаємо хоча б “діонісії”, всі події та вчинки героїв мали за собою логічне пояснення. Ці ж міркування стосуються вимоги до раціональності та науковості детективу. Подібне послідовне відкриття деталей та мотивів вбивства, сприяє й доступності розгадки для читача, оскільки наприкінці є відчуття завершеності та проясненості. Також ніхто з головних героїв не входить до бандитського угруповання та/чи не є професіоналом, тому ці правила беззаперечно дотримані. Одна з тез Ван Дайна полягає й у тому, що злочин не повинен виявитися нещасним випадком, що теж дотримано у романі, оскільки незважаючи на те, що перше вбивство дійсно було скоєне ненавмисно, друге – було продумане та сплановане. Теоретик також, зазначає, що великі описи будь-чого в детективі недоречні, але Донна Тартт буде своєю оповідь саме на них. Детальне зображення пейзажів та почуттів героїв є ключовими у створенні саспенсу, який допомагає тримати увагу читача та посилює емоційну залученість у твір.

Можемо говорити й про метафізичний детектив, оскільки часто він досліджує саме психологію злочину та складність цього явища. За визначенням

Мерівал і Свіні: «A metaphysical detective story is a text that parodies or subverts traditional detective-story conventions – such as narrative closure and the detective role as surrogate reader – with the intention, or at least the effect, of asking questions about the mysteries of being and knowing which transcend the mere machination of the mystery plot. Metaphysical detective stories often emphasize this transcendence, moreover, by becoming self-reflexive (that is, by representing allegorically the text's own processes of composition)» [38, с. 2]. Крізь призму метафізичного детективу, роман Донни Тартт можна читати як намагання дослідити людську природу та дати відповідь на запитання, чи людина народжується з первинними інстинктами та жагою крові, чи вона є «tabula rasa» і її формують події, які траплялись протягом її життя. Подібне питання найяскравіше постає принагідно образу Генрі, оскільки саме він в одному з епізодів зізнається Річарду, що перше скоєне вбивство наче розбудило його з довгого сну і змусило щось відчувати. Тобто, в подібному жанрі аналіз зводиться не до опрацювання речових доказів та допитах свідків, а у пошуку відповідей на трансцендентні питання. Сам текст, через свою заплутаність, постає своєрідним лабіринтом, де складно зрозуміти, що насправді сталося, а що було вигадано наратором. У розслідуванні немає чіткої розв'язки, хоча ми й отримуємо закритий фінал та розуміємо, що сталося з головними героями в подальшому, вбивство Банні було списано на нещасний випадок, і справа так і залишилася нерозкритою до кінця, що підкреслює відсутність, фальшивість та самопоборювальний характер будь-якої спроби досягти розв'язки, оскільки неможливо дати відповідь на екзистенційні питання. Але оскільки метафізичні детективи можуть містити натяки на релігійне пояснення сенсу буття, деякі дослідники пропонують називати цей жанр метаконітивними, оскільки це повністю виключає наявність теологічної складової [crime files, antonie dechene, 39].

Жанр «Таємної історії» можна визначити також як кримінальний роман, але варто зважати, що цей термін використовується дуже широко, тому подібна класифікація не є конкретною. Згідно з дослідницею Дж. Сімонс, риси кримінального роману чудово підходять досліджуваному роману, оскільки

основна відмінність від детективу в подібних творах полягає у заглиблені в психологію вбивці, також в подібних текстах часто відсутній нишпорка та акцент зміщений не на розгадку аналітичної загадки, а нас створенні специфічної атмосфери. Проблематика подібних творів зводиться до проблем суспільства, законодавства та правосуддя, що безпосередньо висвітлено в романі Донни Тартт, оскільки група головних героїв протягом всього твору ставить під сумнів суспільні норми, порушує закони та уникають покарання за скоєні злочини. Цікаво й те, що, на думку Сімонс, подібні твори будуються на спостереженнях оповідачів, з особливим акцентом на почуттях героїв після вбивства: «The lives of characters are shown continuing after the crime, and often their subsequent behaviour is important to the story's effect» [53, с. 191-193]. Саме це й трапляється з героями «Таємної історії», почуття, що захоплюють героїв після вбивства, приводять до трагічної долі більшості причетних. Так, саме злочин є однією з головних причин самогубства Генрі та загострення алкоголізму та параної в Чарльза.

Дж. Скагс визначає жанр «Таємної історії» як нуарний-трилер, у зв'язку із швидким розпадом людських стосунків через підозру та недовіру внаслідок скоєного злочину, що безпосередньо відображено в романі. Дослідник підкреслює, що однією з визначних рис жанру є те, що усі вони зосереджені на персонажах, які свідомо порушують норми законну та усталені соціальні правила заради власної вигоди, будь то сексуальна, грошова чи політична. Всупереч їхній злочинності та навіть аморальності, ці персонажі залишаються привабливими [47, 66]. Так, варто зазначити, що група головних героїв є надзвичайно привабливою не тільки для Річард, але й для широкого кола читачів. Безтурботність та невизнання авторитетів, погані звички, витончений стиль та елегантність, освіченість та винятковість, допомагає виокремити їх серед загальної маси студентів Гемпден-коледжу та створити ледь не секретний клас, до якого будь-хто хотів би долучитись. Також це допомагає протиставити елітарну групу неосвіченому та необачному Банні, дивлячись на світ роману закоханими очима оповідача читачі можуть не тільки зрозуміти не тільки причини подібного вчинку герої, що холоднокрівно вбили друга, але й почати шукати їм виправдання.

Висновки до розділу 2. У цьому розділі було досліджено жанрову природу роману Донни Тартт «Таємна історія». По-перше, було доведено, що твір є університетським романом. Особлива увага приділена детальному опису простору як самого кампусу, так і окремих його закритих приміщень, щоб передати загадкову атмосферу студентського життя в маленькому американському коледжі, а також зацікавити читачів сучасним жанром університетського роману. Також, було проаналізовано образи персонажів роману, оскільки персонифікація є важливим елементом жанру. Доведено й широку проблематику твору, внаслідок якої твір має сатиричні та дидактичні риси.

Аргументовано й детективність даного твору. Варто зазначити, що «Таємна історія» не є класичним детективом, хоча і має елементи розгадування загадки аналітичним шляхом. Роман підпадає під визначення кримінального та нуарного трилера з увагою до внутрішніх переживань злочинців, похмурістю та безнадією світу, що їх оточує, а також суперечливими персонажами, що балансують на межі добра та зла. Читач з перших сторінок знає хто вбивця тому сюжет зводиться не до викриття злодіїв, а намагання усвідомити їх мотивацію. Наявність елементів філософських роздумів у тексті, а саме міркувань про природу людини смерті та вбивства, дає можливість зараховувати роман й до метафізичних (метакогнітивних) детективів, оскільки роман можна прочитати, як намагання розкрити філософський сенс буття. Постійний саспенс, гра з читачем та атмосфера жаху дають змогу говорити про «Таємно історію» й в контексті готичного-постмодернізму.

Отже, бачимо, що «Таємна історія» має в собі елементи різних жанрів, що активно переплітаються та співіснують на різних рівнях. Подібне явище не є рідкісним ні для історичного часу, в якому твір був створений, ні для обраних жанрів, які часто поєднувалися у ході розвитку літературного процесу.

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ РОМАНУ ДОННИ ТАРТТ «ТАЄМНА ІСТОРІЯ» У ЗАКЛАДАХ ЗСО

3.1. Місце роману Донни Тартт у шкільному курсі зарубіжної літератури

Роман Донни Тартт «Таємна історія» не входить до жодного розділу шкільної програми з зарубіжної літератури, проте, на нашу думку, він має значний методичний потенціал. Основна мета шкільної програми з зарубіжної літератури – залучення учнів до читання. «Таємна історія» з її захопливим сюжетом, ексцентричними персонажами та незвичною проблематикою має всі шанси зацікавити підлітків та спонукати їх до читання. Більш того, твір користується попитом серед підлітків, про що свідчить його шалена популярність в соціальній мережі ТікТок. На нашу думку, доречно було б внести твір у програму профільного (філологічного) 11 класу до розділу «Сучасна література у юнацькому читанні» та виділити на нього 4-5 годин.

Говорячи про «Таємну історію» в контексті шкільної програми варто було б розділити вивчення тексту на такі змістовні підтеми:

1. Антична література та філософія у романі (1 година). Повторення засвоєного в курсі зарубіжної літератури, розширення знань про ідейно-естетичні переконання греків. Поглиблення знань з історії давнього світу. Антична філософія крізь призму наступних епох (середньовіччя, Відродження, романтизм, постмодернізм). Для засвоєння цього матеріалу можна використовувати різні прийоми такі як кроссенс (ДОДАТОК А), навчальні ігри та вікторини, освітньо розважальні ролики на Ютубі тощо.

2. Жанрова парадигма роману (1-2 години). Жанр університетського роману: історія, структура, проблематика. Сучасні форми детективу та їхні відмінності від класичної форми. «Таємна історія» риси університетського роману та детективу. Сучасна субкультура Темної академії та які риси їй притаманні.

3. Образи героїв «Таємної історії» (1 година). Мотивація та наслідки вчинків головних героїв. Розв'язання проблем в колективі, продуктивні та деструктивні методи. Психологія злочинця. Закритий фінал, дидактичність роману.

4. Підсумковий урок (1 година). Пропонуємо використати 2 типи завдань перший – тест на знання змісту твору (ДОДАТОК Д) та другий – написання есе на одну з запропонованих тем:

- Річард стверджує, що опинився в Хемпден-коледжі завдяки «trick of fate». Що ви думаєте про це твердження?
- На початку твору група головних героїв здаються Річарду ідеальними створіннями, але далі наратор бачить й темну сторону кожного. Поміркуйте чи існує таке поняття, як справжнє зло? Чи можна присвоїти таку характеристику комусь з героїв роману?
- Яке, на вашу думку, значення тосту Джуліана «Live forever!»?

Продовжуючи обґрунтувати тезу про внесення «Таємної історії» Донни Тартт до програми, хотілось би зазначити, що роман дає змогу реалізувати всі функції предметва зарубіжної літератури у старшій школі. Так, наприклад забезпечення таких функцій як:

1) пізнавально-ціннісної, а саме пізнання людини й світу за допомогою художньої літератури та формування ціннісних орієнтирів особистості, можна втілювати звертаючись до аналізу героїв, їхньої мотивації та вчинків, оскільки конфлікт роману є складним та розгалуженим;

2) естетичної, по-перше, через глибоке захоплення героїв літературою, що насичують твір інтертекстами, сприяє розвитку уявлень про специфіку мистецтва слова й перебіг літературного процесу. Це дає змогу говорити й про глобальність у тому числі й античної культури. По-друге, авторка визнана у світі, про що свідчить престижна Пулітцерівська премія, має унікальний стиль письма, що розвиватиме смак учнів та їх вміння оцінювати сучасну літературу та притаманні їй явища., що безпосередньо покращує уміння учнів визначати художню цінність творів;

3) розвивальної із метою розширення кола читання, може бути втілення багатьма різними способами. Так, наприклад, формування культури спілкування рідною та іноземними мовами забезпечується завдяки опрацюванню оригіналу твору, а також використанню технік для покращення зв'язного мовлення. Індивідуальні стратегії пізнавальної діяльності можуть бути сформовані внаслідок стійкого інтересу учнів до цього твору та доступності освітньо-розважального контенту з ним пов'язаного;

4) соціально-адаптаційної, а саме: адаптація особистості до умов сучасного інформаційного суспільства може бути розкрита з одного боку на прикладі педагогічних стратегій обраних Джуліаном, з іншого боку, сепарація групи головних героїв від їхніх однолітків та вплив подібної поведінки на відповідні життєві вибори та динаміку у колективі.

5) виховання високих моральних якостей, може бути досягнуто аналізуючи рішення ухвалені головними героями в тій чи іншій ситуації. Персонажі «Таємної історії» дають змогу навчити учнів відповідально ставитись до збереження духовних надбань людства, оскільки головні герої з пієтетом ставляться до культури та мистецтва.

Також окрім функцій предмету зарубіжна література, твір дає змогу втілити нові принципи укладання програми для 10–11 класів – творчо-критичне читання, оскільки у творі маємо ненадійного наратора та сюжет, що не збігається з фавбулою. Подібна структура тексту змушує читачів задумуватись над достовірністю переповіданих подій та розвиває критичне мислення. Крім того, твір порушує складні морально-етичні питання, що потребують детального аналізу.

Можемо стверджувати, що «Таємна історія» логічно вписується у програму, оскільки може бути додана зважаючи на підходи, якими керуються укладачі програми, а саме хронологічного (історико-літературного) – роман дає змогу актуалізувати знання з античної літератури, пригадати систему цінностей цієї епохи та її сучасну інтерпретацію у постмодерному творі; концентричного (розширення й поглиблення відомого раніше матеріалу) – заглиблення в античну

філософську думку, розширення розуміння жанру та перекладацької діяльності; жанрово-тематичного (актуальні для молоді теми, жанри) – новий підхід до жанру детектива, не тільки як до простого класичного та чітко визначеного, але і його сучасні варіації; мультикультурного (презентація найяскравіших літературних явищ різних часів і народів у контексті культури, діалог культур у часі) – сучасна рецепція спадщини давніх греків в контексті сучасної літератури, знайомство учнів з особливостями американської академічної традиції та автономності цих освітніх установ.

Роман «Таємна історія» Донни Тартт також може сприяти виконанню завдань, які стоять перед вивченням зарубіжної літератури у школі. Твір вимагає від читачів уважності та здатності робити власні висновки та інтерпретації, що сприяє розвитку уяви та логічного мислення. Роман можна використовувати для навчання різних методів літературного аналізу, що допомагає учням розвивати навички роботи з текстами різних жанрів і стилів, що відповідає завданню впровадження актуальних стратегій різних видів аналізу перекладних та/або оригінальних літературних творів. Подібний підхід допомагає поглибити знання із теорії літератури, використати їх у процесі дослідження твору, розвинути теоретичне мислення учнів і сформувані навички критичного аналізу. Цікавим для аналізу в романі Донни Тартт є структура наративу, розвиток персонажів, проблеми знання та відповідальності, жанрової природи тексту.

Наявність українського перекладу дозволяє не тільки безперешкодно вивчати роман у школі, але й дає можливість формувати в учнів уявлення про вітчизняну перекладацьку школу та розкриття значення перекладної літератури як могутнього чинника розвитку української нації. Особливо для профільного філологічного класу твір дає змогу залучати знання з різних предметів: української та англійської мови, історії, права. Також, стиль авторки та прийнятний рівень складності безпосередньо сприяє розвитку зв'язного мовлення із застосуванням прикладів із художніх текстів, аргументації, елементів дискусії, самостійної оцінки прочитаного тощо. Крім того, роман стимулює учнів до самостійного пошуку додаткової інформації, пов'язаної з твором та темами, що

розглядаються у ньому. Таким чином, «Таємна історія» може стати ефективним інструментом для досягнення багатьох завдань, які стоять перед вивченням зарубіжної літератури, допомагаючи виховувати творчих і критично мислячих читачів.

Звичайно, перед включенням роману до програми необхідно провести ретельний аналіз та врахувати всі можливі ризики, оскільки, по-перше, обсяг роману сам по собі є викликом для юних читачів, по-друге, місцями роман є психологічно складним та може викликати труднощі при прочитанні підлітками, по-третє, для «Таємної історії» не напрацьована матеріально-технічна база у вигляді підручникових статей та завдань, планів-коспектів уроків, презентацій тощо, тому вчителям доведеться витратити більше часу на підготовку. Однак, на нашу думку, не зважаючи на ці виклики, «Таємна історія» має всі шанси стати цінним доповненням до шкільної курсу із зарубіжної літератури.

3.2. План конспект уроку

Тип уроку: комбінований

Клас: 11

Тема: Роман Донни Тартт «Таємна історія». Образ Річарда Пейпена.

Мета: дослідити природу конфліктів у творі, розкрити сутність внутрішньої драми головного героя, дати характеристику образу головного героя, визначити засоби його змалювання та втілення авторського задуму; удосконалити навички аналітико-інтерпретаційного дослідження великого прозового твору; розвивати вміння учнів висловлювати і аргументувати свої думки; виховувати особистість на основі загальнолюдських цінностей, сприяти формуванню моральних якостей та емоційної чуйності, розвивати в учнів здатність до критичного мислення, самостійного аналізу та оцінки літературних творів, а також стимулювати інтерес до читання і поглибленого вивчення літератури.

Ключові компетентності:

1. *Спілкування державною мовою*: учень/учениця зв'язно висловлює свою думку, активно використовує державну мову в усній та письмовій формах.

2. *Спілкування іноземною мовою*: може читати та розуміти іноземні тексти, працювати з новою лексиною, перекладати їх на українську

3. *Математична компетентність*: встановлює причинно-наслідкові зв'язки, працює з таблицями, аналізує та інтерпретує дані.

4. *Технологічна компетентність*: здійснює пошукову діяльність, оформлює результати досліджень у письмовій формі, швидко й ефективно шукає інформацію в інтернеті, використовує інтернет-ресурси для отримання нових знань.

5. *Інформаційно-цифрова компетентність*: критично ставиться до медійної інформації, використовує інтернет-ресурси для самостійного навчання, постійно поповнює власний словниковий запас.

6. *Уміння вчитися*: здійснює самооцінювання результатів власної діяльності, рефлексує, активно навчається новому.

7. *Соціальна та громадянська компетентності*: виявляє повагу до закону та правових норм, усвідомлює актуальні соціальні проблеми та ідеї.

8. *Екологічна грамотність і здорове життя*: дотримується здорового способу життя, розуміє важливість власного ментального та фізичного здоров'я.

Предметні компетентності: учень/учениця демонструє знання популярних сучасних письменників та їхніх творів, розповідає про основні події та персонажів прочитаних творів. Він/вона формулює судження щодо порушених у творах питань та художніх образів, характеризує головних персонажів творів, аналізує й інтерпретує прочитані твори. Учень/учениця осягає твори у єдності змісту та форми, розуміє специфіку оригіналу та художнього перекладу твору українською мовою. Виявляє інтерес до української перекладацької школи. Використовує різноманітні літературознавчі методи та техніки для глибшого розуміння твору. Володіє навичками порівняльного аналізу творів різних авторів та епох, розуміє контекст їхнього створення та вплив історичних і культурних умов на зміст та форму літературних творів.

Обладнання: таблиці для заповнення характеристики головного героя (ДОДАТОК В), роздруківка з фрагментами тексту для аналізу, роздруківки таблиця для завдання на зняття лексичних труднощів (ДОДАТОК Б), роздруківки з таблицею для самоаналізу (ДОДАТОК Е), дошка, мультимедійна дошка, доступ до інтернету.

Міжпредметні зв'язки: англійська та українська мови.

ХІД УРОКУ

Організаційний момент – 1 хв.

Вступне слово вчителя і актуалізація знань – 7 хв.

Вітаю! Сьогодні ми з вами продовжимо наше дослідження світу сучасної американської літератури та обговорюватимемо захопливий роман Донни Тартт «Таємна історія», знайомство з яким ми розпочали на попередніх уроках. На цьому уроці наша мета полягатиме у розкритті образу Річарда Пейпена, зануренні в його внутрішній світ, спробі осягнути мотиви вчинків персонажа та простежити еволюція характеру протягом роману. Ми дослідимо, як авторка створює цей образ, які засоби використовує для його змалювання, а також обговоримо, як цей персонаж взаємодіє з іншими героями, та як його історія впливає на загальний сюжет роману. Також попрацюємо з оригіналом, тому готуйтеся використовувати не тільки українську мову.

На дошці напис: Донна Тартт, Таємна історія, античність, детектив, університет, професор.

Перш ніж ми почнемо, пригадаймо матеріал засвоєний на попередньому уроці, використовуючи гру «Снігова куля». Ваша задача така: один учень обирає слово, написане на дошці, що стосується теми попереднього уроку, другий учень складає речення з цим словом, третій учень придумує питання до цього речення, а четвертий учень відповідає на це питання.

Реалізація освітньої мети – 25 хв.

Молодці! Ви чудово впоралися з попереднім завданням. Тому ми можемо рухатися далі. Наше завдання – заповнити таблицю "Річард проти самого себе, суспільства, друзів, природи" (ДОДАТОК В)

У романі Річард Пейпен зіткнувся з багатьма конфліктами, як внутрішніми з самим собою, так і зовнішніми з суспільством та друзями. Наша задача пригадати ці моменти та розподілити конфлікти у правильні колонки. За можливості також доповнити приклади цитатами з тексту.

Ви великі молодці, а тепер починається англомовна частина нашого уроку. So, hi everyone! To better understand the main character, sometimes you must dive deep and closely read some parts of the text. That is exactly what we are going to do.

Please take a moment to read the excerpt from the novel that has been distributed. Pay close attention to the moment described in the passage and try to identify whose thoughts are being presented. What moment from the book is described?

An interesting question: what was I thinking, as I watched his eyes widen with startled incredulity ('come on, fellas, you're joking, right?') for what would be the very last time? Not of the fact that I was helping to save my friends, certainly not; nor of fear; nor guilt. But little things. Insults, innuendos, petty cruelties. The hundreds of small, unavenged humiliations which had been rising in me for months. It was of them I thought, and nothing more. It was because of them that I was able to watch him at all, without the slightest tinge of pity or regret, as he teetered on the cliff's edge for one long moment – arms flailing, eyes rolling, a silent-movie comedian slipping on a banana peel – before he toppled backwards, and fell to his death.

- Find and circle the following words
startle, incredulity, innuendo, (un)avenged, teeter, flail, toppled.
- Fill in the table with missing information (ДОДАТОК В). Use internet resources to find the missing information (*Cambridge and Longman dictionaries, Google images etc.*)
- Create your own translation of this text. Try to do it accurately.
- Pretend that you are an editor. Exchange your translations with your desk mate. Correct all mistakes (*spelling, grammar, punctuation etc.*)

- Compare your translation to the official Ukrainian translation. Are they any different?

Цікаве питання: про що я думав, коли дивився в його очі, широко розплющені, приголомшені від невіри («Та ну, ви чого, це такий жарт?»), як виявилось, востаннє? Не про те, що допомагаю врятувати друзів, аж ніяк. Не про страх. Не про вину. Про всі ті крихітні вчинки. Про образи, інсинуації, жорстокість у дрібничках. Сотні маленьких епізодів приниження, що накопичувалися в мені протягом місяців і за які ніхто не помстився. Саме про них я думав — і більше ні про що. Саме через них я був здатний спостерігати за всім тим без найменшого відтінку жалю чи докору сумління, коли він якусь довгу мить точився на кручі — махаючи руками, закотивши очі, такий собі гуморист із німої комедії, що послизнувся на банановій шкірці, — аж доки не впав навзнік і не розбився на смерть.

Переклад Богдана Стасюка

Діагностика – 6 хв.

На мультимедійній дошці з'являється хмаринка слів

Подивіться на хмаринку слів (ДОДАТОК Г). Чий силует зображено? Прокоментуйте риси характеру зазначені у хмаринці. Пригадайте епізоди з твору де вони проявлялися.

Домашнє завдання – 2 хв.

Заповнити таблицю "Річард проти самого себе, суспільства, друзів, природи" для інших героїв роману "Таємна історія". Вказати приклади конфліктів кожного героя з самим собою, суспільством, друзями та природою, а також навести приклади-цитати з тексту для кожного конфлікту, якщо це можливо.

Підведення підсумків – 5 хв.

На сьогоднішньому уроці ми поглибили наше розуміння образу Річарда Пейпена, а також аналізували наявні у творі конфлікти. Ми використали метод

близького читання, щоб краще зрозуміти, як ці конфлікти реалізуються напряду в художньому тексті, а також навчились бути уважнішими читачами та аналізувати тексти більш скрупульозно, та ще й в оригіналі.

Прошу вас чесно заповнити картку самооцінювання (ДОДАТОК Е), щоб ми могли покращити процес навчання та зробити його цікавішим та продуктивним для кожного з вас. Не забувайте, що ваші відповіді та думки мають велике значення для мене!

Бажаю вам подальших відкриттів у світі літератури та натхнення у вивченні англійської мови!

Висновки до розділу 3. Програма із зарубіжної літератури у середній та старшій школі є дуже диверсифікованою, оскільки охоплює багато текстів різних епох і жанрів. Вважаємо, що роман Донни Тартт «Таємна історія» може бути успішно включений до програми в 11 профільний клас, оскільки дає можливість реалізувати освітню мету предмету та логічно вписується в блок «Сучасна література в колі дитячого читання».

Запропоновано виділити на вивчення тексту 4-5 годин та розподілити їх на відповідні підтеми: антична література та філософія у романі (актуалізація раніше отриманих знань про літературу давньої Греції та Риму), жанрова парадигма роману (знайомство з постмодерністськими модифікаціями вже відомого учням жанру детективу, сприйняття його в контексті історії літератури, вивчення нового жанру – університетського роману), образи героїв «Таємної історії» та підсумково-діагностичний урок. Також розроблено план-конспект уроку, що має на меті визнати ключові риси характеру Річарда Пейпена та причино-наслідкові зв'язки його почуттів та вчинків. Урок створено відповідно до загальних та предметних компетенцій. Він дає змогу учням не тільки отримати нові знання із зарубіжної літератури, а й забезпечують виховання їхніх морально-етичних якостей. Запропонований урок є інтегрованим із залученням англійської та української мов, що дає змогу використати знання з суміжних предметів на практиці та побачити взаємозв'язок між філологічними науками.

Отже, на наше переконання, вивчення «Темної історії» Донни Тартт в шкільному курсі літератури, є доречним та може мати позитивний вплив на учнів, оскільки окрім виконання всіх норм програми завдяки цікавому сюжету та персонажам може залучити учнів до читання.

ВИСНОВКИ

Для широкого кола читачів, поняття «жанр» функціонує як певний показник, допомагаючи ефективно орієнтуватися серед величезних об'ємів різної літератури. Жанрові ярлики, такі як детектив, фантастика, романтика тощо, діють як попередньо запрограмовані фільтри, полегшуючи вибір текстів, які певною мірою відповідатимуть попереднім очікуванням. Вони також допомагають передбачити тематичний зміст й емоції які твір може викликати, тим самим спираючись на потреби, що читачі прагнуть задовільнити. Так, наприклад, популярна субкультура темної академії дала нове народження й жанру університетського роману, що в сучасній літературі нерозривно поєднується з детективом, та відкликається на запит зображення елітарності та інтелектуальності.

Університетські романи, явище притаманне більшою мірою англофонній літературі. Історію та ключові особливості жанру досліджували Е. Шоувалтер, Дж. Вільямс, К. Вомак, С Далтон-Бровн та інші. Велика увага приділена сатиричності університетського роману, хоча вона стає все менш помітною в сучасних текстах. Так гіпертрофовані образи професора-ентузіаста та завзятих студентів в «Таємній історії» Донни Тартт можна потрактувати як сатирично-іронічний коментар системи американської вищої освіти.

Іншим інтересом дослідників виступає й зображення професорів у подібних текстах, про що пише Дж. Россен в своїй дисертації. Персоносфера є іншою матричною характеристикою університетського роману та напряму пов'язана з його проблематикою, що акцентується на соціальних викликах, з якими стикаються як студенти, так і працівник сучасних освітніх установ. Тартт приділяє значну увагу змалюванню глибин внутрішнього світу своїх героїв, що дає змогу аналізувати їх мотиви. Так, групою головних героїв рухає бажання бути включеним у колектив. Особливої уваги потребує також професор Джуліан Морроу, який оперує суперечливими тезами, впливаючи на своїх студентів, а також Генрі Вінтер, що є безсумнівним лідером групи, та втіленням людини у пошуку знання, абсолютного раціоналізму. Хронотоп є визначною

характеристикою університетського роману. В «Таємній історії» маємо замкнений хронотоп кампусу, що підсилюється образом бурхливої природи, яка оточує Гепден-коледж

Варто зважати й на те, що в епоху постмодернізму складно знайти так звані чисті жанри. Сучасна література часто стоїть на перетині кількох жанрів, використовуючи різні техніки та художні прийоми, запозичені не тільки з різних родів літератури, але й видів мистецтва. Одним з універсальних та готових до різних комбінацій (у тому числі й з університетським романом) є жанр детективу, який завдяки своїй орієнтації на широкого читача та динамічному сюжету, активно використовується письменниками для покращення залученості аудиторії у свої твори.

Через свою впізнаваність та широке використання детективи активно досліджують. Серед найвідоміших теоретиків детективу варто назвати С.С. Ван Дайка та Г.К. Честертон, чиї правила стаються саме класичної моделі. Варто зауважити, що хоч правила й давно усталені, вони не є залізними та непорушними, оскільки навіть у Золоту добу детективів, не кажучи вже про сучасність, були не завжди дотримані, оскільки злам горизонту читацьких очікувань є важливим сюжетним прийомом, що урізноманітнює сюжет та зацікавлює ширшу аудиторію. Особливим для детективу також є хронотоп, який є динамічним і деталізованим та може поєднувати у собі інші часопростори. «Таємна історія» Донни Тартт, з одного боку, є прикладом класичної детективної загадки замкненої кімнати, а з іншого, також має домішки інших жанрів, в тому числі аналітичного детективу.

З розвитком детективу автори намагалися маніпулювати та всіляко змінювати його формулу, що призвело до появи нових жанрів. Одним з таких є кримінальний трилер, який на відміну від класичного детектива концентрується на психології вбивців та морально-етичній складовій злочину. Ключові риси цього жанру були сформовані дослідницею Дж. Сімонс в роботі «Bloody Murder: From the Detective Story to the Crime Novel» (1993). У «Таємній історії» завдяки нарації від першої особи авторка дає читачам доступ до внутрішніх переживань оповідача, а також через діалоги – доступ до реакцій та думок інших героїв.

Одним з піджанрів кримінального роману дослідник Прістмен вважає нуарний трилер. Головні герої, цього жанру часто виснажені та пригнічені невизначеністю людського буття. *Femme fatales* також є повторюваним тропом, що втілюють в собі важливі ідеї для жанру стираючи межі між добром і злом, коханням та зрадою, помстою та правосуддям. Так, у романі Тартт герої свідомо порушують норми суспільної моралі, але сприймаючи їх очима Річарда, читачі всеодно залишаються зачарованими персонажами, що є одним з елементів нуару.

Іншим відгалуженням від класичного детективу є метадетектив, розслідування в якому переходить з реального вивчення кримінальної справи до екзистенціальних пошуків. Дослідниці П. Мерівал і С. Свіні виводять дефініцію та ключові риси жанру. Дослідник А. Дешене коментуючи науковиць стверджую, що у випадках коли теологічне пояснення сенсу життя не закладене автором доцільніше було б використовувати термін метакогнітивний детектив, щоб унеможливити релігійні потрактування трансцендентного. «Таємну історію» можна розглядати також як намагання розгадати природу зла, що зводиться до пошуку відповіді на запитання, чому було скоєно злочин. Тобто реальна детективна лінія є лише інструментом зображення реального пошуку сенсу буття.

В романі Донни Тартт «Таємна історія» наявні також елементи готичного-постмодернізму (за М. Бевілліе): панування атмосфери жаху, саспенсу і тривоги, яку підсилюють не лише жорстокість описуваних подій, а й викривлені філософські погляди головних героїв, що кидають виклик традиційним цінностям, змушують читача переглянути власну систему морально-етичних координат.

Важливо зазначити, що роман має значний методичний потенціал для вивчення в старшій профільній школі, оскільки доробок Донни Тартт активно поширюється соціальними мережами, зокрема підлітками, а отже вже входить до кола їхнього читання. Включення тексту до програми з зарубіжної літератури 11 класу в Україні допоможе підвищити інтерес тінейджерів до книги, сформувати обізнаність із сучасним етапом розвитку літературного процесу, а також забезпечити інструментарій для інтерпретації проблематики піднятої у творі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бандровська Ольга Трохимівна. Творчість Девіда Лоджа і англійський університетський роман 70-80-х рр. XX ст.: Дис... канд. філол. наук: 10.01.04 / Львівський держ. ун-т ім. Івана Франка. - Л., 1999. - 213л. - Бібліогр.: л. 188-198.
2. Бовсунівська Т.В. Теорія літературних жанрів: Жанрова парадигма сучасного зарубіжного роману. К.: ВПЦ «Київський університет», 2009. 519 с.
3. Зарубіжна література. 10-11 класи. Профільний рівень. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2022/08/15/navchalna.programa-2022.zarubizhna.literatura-10-11-profil.pdf> (дата звернення 13.06.2024)
4. Зарубіжна література. 10-11 класи. Рівень стандарту. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2022/08/15/navchalna.programa-2022.zarubizhna.literatura-10-11-standart.pdf> (дата звернення 13.06.2024)
5. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. - Чернівці: Золоті литаври, 2001. - 636 с.
6. Маковецька Є. Д., Любарець Н.О. РОМАН “ТАЄМНА ІСТОРІЯ” ДОННИ ТАРТТ У ЖАРОВОМУ КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО РОМАНУ // Тези VIII Всеукраїнських наукових читань за участю молодих учених «ФІЛОЛОГІЯ ХХІ СТОЛІТТЯ: НОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ» (Київ, 11-12 квітня 2024). Частина 2. С. 11-12.
7. Пасічник Г. П. Інформативний потенціал опису пейзажу в англomовному художньому дискурсі. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2015. Вип. 51. С. 366–373.

8. Пригоди Тома Сойера, що не вдалися: «Маленький друг» Донни Тартт – Культ Критики. *Культ Критики*. URL: https://kultkrytyky.com/prygody-toma-sojera-shho-ne-vdalysya-malenkyj-drug-donny-tartt/?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTEAAR1aM6PazG9ORa1Gw2icfkFxG8UsvMjbKXuynbt8S-yintwUf8KKZxFUghU_aem_Adddv5kBKkNmiEra_AHrEm1zuucN6dgAwfvKEE8SPKmRLgE5oGnHtYK2VnQ9Lff40TpRXhhNH0WUxusiYopoi-my (дата звернення: 13.06.2024).
9. Тартт Д. Маленький друг / пер. з англ. В. Куч. КСД, 2024.
10. Тартт Д. Таємна історія / пер. з англ. Б. Стасюк. КСД, 2023. 560 с.
11. Тартт Д. Щиголь / пер. з англ. В. Шовкун. КСД, 2023. 816 с.
12. «Темна академія»: нова субкультура, що естетизує читання. *Читомо* | *Культура читання і мистецтво книговидання* | *Усе про книги* | *Читомо - портал про культуру читання і мистецтво книговидання*. URL: <https://chytomo.com/temna-akademii-a-nova-subkultura-shcho-estetyzuie-chytannia/> (дата звернення: 13.06.2024).
13. A Brief History of Detective Fiction. *Novel Suspects*. URL: <https://www.novelsuspects.com/articles/a-brief-history-of-detective-fiction/> (date of access: 13.06.2024).
14. Baldick C. THE OXFORD DICTIONARY OF LITERARY TERMS. 3rd ed. Oxford University Press, USA, 2008. 368 p.
15. Beville M. Gothic-Postmodernism: Voicing the Terrors of Postmodernity. Rodopi, 2013. 219 p.
16. Big on TikTok: Why 'The Secret History' appeals to Gen Z. *RUSSH*. URL: [https://www.russh.com/the-secret-history-tiktok-gen-z-donna-tartt/#:~:text=So%20far%20#thesecrethistory%20hashtag%20has,Abernathy%20\(and%20vice%20versa\)](https://www.russh.com/the-secret-history-tiktok-gen-z-donna-tartt/#:~:text=So%20far%20#thesecrethistory%20hashtag%20has,Abernathy%20(and%20vice%20versa)) (date of access: 13.06.2024).
17. Campbell P. The American Campus Novel, 1985 – 2020: Neoliberalism, Higher Education and the Student Experience : PhD diss. 2021. 274 p.

18. Cook M. The Narrative of Enclosure. *Narratives of Enclosure in Detective Fiction*. London, 2011. P. 152–172. URL: https://doi.org/10.1057/9780230313736_8 (date of access: 13.06.2024).
19. Crouch I. Noir Fiction: Money, Sex, and Revenge. *The New Yorker*. URL: <https://www.newyorker.com/books/page-turner/noir-fiction-money-sex-and-revenge> (date of access: 13.06.2024).
20. Cuddon J. A. The Penguin Dictionary of Literary Terms and Literary Theory (Penguin Dictionary). Penguin (Non-Classics), 2000. 1024 p.
21. DALTON-BROWN S. Is There Life Outside of (the Genre of) the Campus Novel? The Academic Struggles to Find a Place in Today's World. *The Journal of Popular Culture*. 2008. Vol. 41, no. 4. P. 591–600. URL: <https://doi.org/10.1111/j.1540-5931.2008.00538.x> (date of access: 13.06.2024).
22. Dechêne A. From the Metaphysical Detective Story to the Metacognitive Mystery Tale. *Detective Fiction and the Problem of Knowledge*. Cham, 2018. P. 13–44. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-319-94469-2_2 (date of access: 13.06.2024).
23. Der Distelfink (2019) 6.4 | Crime, Drama, Mystery. *IMDb*. URL: <https://www.imdb.com/title/tt3864056/> (date of access: 13.06.2024).
24. Hilfer T. Crime Novel: A Deviant Genre. de Gruyter GmbH, Walter, 2014.
25. Hyden A. R. 10 Fascinating Facts About Donna Tartt's 'The Secret History'. *Mental Floss*. URL: <https://www.mentalfloss.com/posts/the-secret-history-donna-tartt-book-facts> (date of access: 13.06.2024).
26. Jaber M. H. Sirens in command: the criminal femme fatale in American hardboiled crime fiction : thesis. 2011. URL: [https://www.research.manchester.ac.uk/portal/en/theses/sirens-in-command-the-criminal-femme-fatale-in-american-hardboiled-crime-fiction\(a6a35b81-665e-4f1a-9f3c-a8c286fe3796\).html](https://www.research.manchester.ac.uk/portal/en/theses/sirens-in-command-the-criminal-femme-fatale-in-american-hardboiled-crime-fiction(a6a35b81-665e-4f1a-9f3c-a8c286fe3796).html) (date of access: 13.06.2024).
27. Kalynych K. “University Novel” (Campus Novel / University Fiction): Genesis and Current Parameters of the Genre. *Pitannâ literaturoznavstva*.

2022. No. 105. P. 111–136. URL: <https://doi.org/10.31861/pytlit2022.105.111> (date of access: 13.06.2024).
28. Kramer J. E. *Academe in mystery and detective fiction: An annotated bibliography*. Lanham, Md : Scarecrow Press, 2000. 426 p.
29. Kramer J. E. *The American college novel: An annotated bibliography*. New York : Garland Pub., 1981. 286 p.
30. Kuiper K. Donna Tartt | Biography, Books, & Facts. *Encyclopedia Britannica*. URL: <https://www.britannica.com/biography/Donna-Tartt> (date of access: 13.06.2024).
31. Link S. J. *A Narratological Approach to Lists in Detective Fiction*. Cham : Springer Nature Switzerland, 2023. URL: <https://doi.org/10.1007/978-3-031-33227-2> (date of access: 13.06.2024).
32. Lyons J. O. *College Novel in America*. Southern Illinois Univ Pr (Tx), 1968. 208 p.
33. Manufacturing Intellect. Donna Tartt interview (1992), 2016. *YouTube*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=7oo-wNuP9tU> (date of access: 13.06.2024).
34. Manufacturing Intellect. Donna Tartt interview (2014), 2016. *YouTube*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=VtcrfZcgpRI> (date of access: 13.06.2024).
35. Marsh R. *An Experiment in Comedy and Murder: Exploring relationships between Satire, Parody, and Genre : doctoral dissertation*. 2020. 236 p.
36. Martin T. J. Detection, Imagination, and the Introduction to "The Murders in the Rue Morgue". *Modern Language Studies*. 1989. Vol. 19, no. 4. P. 31. URL: <https://doi.org/10.2307/3194774> (date of access: 13.06.2024).
37. Merriam-Webster's Encyclopedia of Literature. Merriam-Webster 1995. 1236 p.
38. Merivale P., Sweeney S. E. *Detecting Texts: The Metaphysical Detective Story from Poe to Postmodernism*. University of Pennsylvania Press, 2011. 320 p.
39. Money, Madness, Cocaine and Literary Genius: An Oral History of the 1980s' Most Decadent College. *Esquire*. URL:

- <https://www.esquire.com/entertainment/a27434009/bennington-college-oral-history-bret-easton-ellis/> (date of access: 13.06.2024).
40. Nickerson C. R. *Cambridge Companion to American Crime Fiction*. Cambridge University Press, 2010. 190 p.
41. Nicolaou E. Donna Tartt answers 11 questions about 'The Secret History'. *TODAY.com*. URL: <https://www.today.com/popculture/books/donna-tartt-secret-history-interview-questions-rcna62501> (date of access: 13.06.2024).
42. Pepper A. *The Contemporary American Crime Novel: Race, Ethnicity, Class*. Routledge, 2001. 225 p.
43. Priestman M. *Detective Fiction and Literature: The Figure on the Carpet*. Macmillan, 1990. 217 p.
44. Pollak O. *The criminality of women*. New York : A. S. Barnes, 1961. 180 p.
45. Rossen J. *The university in modern fiction: When power is academic*. New York, N.Y : St. Martin's Press, 1993. 202 p.
46. Sazhyna A. V., Kalynych K. F. G. MARTINEZ'S NOVEL "THE OXFORD MURDERS" AS AN EXAMPLE OF A UNIVERSITY DETECTIVE STORY: A QUESTION OF GENRE. *"Scientific notes of V. I. Vernadsky Taurida National University"*, Series: *"Philology. Journalism"*. 2023. No. 3. P. 284–291. URL: <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2023.3/49> (date of access: 13.06.2024).
47. Scaggs J. *Crime Fiction*. Taylor & Francis Group, 2005. 184 p.
48. Scott A. O. Harriet the Spy (Published 2002). *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/2002/11/03/books/harriet-the-spy.html> (date of access: 13.06.2024).
49. Shamsie K. The Goldfinch by Donna Tartt – review. *the Guardian*. URL: <https://www.theguardian.com/books/2013/oct/17/goldfinch-donna-tartt-review> (date of access: 13.06.2024).
50. Showalter E. *FACULTY TOWERS: THE ACADEMIC NOVEL AND ITS DISCONTENTS*. OXFORD : OXFORD UNIVERSITY PRESS.
51. Smart C. *Feminism and the power of law*. London : Routledge, 1989. 180 p.

52. Spanos W. V. The Detective and the Boundary: Some Notes on the Postmodern Literary Imagination. *boundary 2*. 1972. Vol. 1, no. 1. P. 147. URL: <https://doi.org/10.2307/302058> (date of access: 13.06.2024).
53. Symons J. Bloody murder from the detective story to the crime novel : a history. Viking, 1985. 261 p.
54. Tartt D. Secret History. Penguin Books, Limited, 2008. 648 p.
55. Tartt D. The Goldfinch: A Novel (Pulitzer Prize for Fiction). Little, Brown and Company, 2016. 976 p.
56. Tartt D. The little friend. London : Bloomsbury, 2002. 555 p.
57. The Goldfinch, by Donna Tartt (Little, Brown) – 2014. – URL: <https://www.pulitzer.org/winners/donna-tartt> (дата звернення: 13.06.2024).
58. The John Adams Institute. Donna Tartt on The Secret History - The John Adams Institute, 2017. *YouTube*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=VlfDiV85joo> (date of access: 13.06.2024).
59. The Little Friend, by Donna Tartt. *The Independent*. URL: <https://www.independent.co.uk/arts-entertainment/books/reviews/the-little-friend-by-donna-tartt-128326.html> (date of access: 13.06.2024).
60. The secret history of the court of the Emperor Justinian, ... 1674 : Procopius, of Caesarea. : Free Download, Borrow, and Streaming : Internet Archive. *Internet Archive*. URL: [https://archive.org/details/bim_early-english-books-1641-1700_the-secret-history-of-th_procopius-of-caesarea_1674/page/\(56\)/mode/2up](https://archive.org/details/bim_early-english-books-1641-1700_the-secret-history-of-th_procopius-of-caesarea_1674/page/(56)/mode/2up) (date of access: 13.06.2024).
61. URL: <https://screenrant.com/donna-tartt-the-secret-history-every-canceled-film-adaptation/> (дата звернення: 13.06.2024).
62. Verrone P. B. The Image of the Professor in American Academic Fiction, 1980–1997 : PhD diss. 1999. 161 p.

63. Williams J. J. The Rise of the Academic Novel. *American Literary History*. 2012. Vol. 24, no. 3. P. 561–589. URL: <https://doi.org/10.1093/alh/ajs038> (date of access: 13.06.2024).
64. Womack K. Academic Satire: The Campus Novel in Context. *A Companion to the British and Irish Novel 1945–2000*. Oxford, UK. P. 326–339. URL: <https://doi.org/10.1002/9780470757611.ch23> (date of access: 13.06.2024).
65. Womack K. Postwar academic fiction: Satire, ethics, community. Houndmills, Basingstoke, Hampshire : Palgrave, 2002. 207 p.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

КРОССЕНС

ТЛУМАЧЕННЯ

1 – Стародавня Греція	5 – Філософія давніх греків (Платон, Аристотель, Піфагор)
2 – Міфологія (боги, герої, чудовиська)	6 – Гомер, гомерівське питання
3 – Діоніс, діонісії	7 – Одісей
4 – Давньогрецький театр	8 – Римська античність

9 – АНТИЧНІСТЬ

ДОДАТОК Б

ТАБЛИЦЯ –ЗАВДАННЯ НА ЗНЯТТЯ ЛЕКСИЧНИХ ТРУДНОЩІВ

Fill in the table with missing information

Word	Definition	Translation	Synonyms	Visual
startle		приголомшити, налякати		
	not able to believe something		disbelief doubtfulness	
	(the making of) a remark or remarks that suggest something sexual or something unpleasant but do not refer to it directly	натяк, інсинуація		
(un)avenge			pay someone back for, take revenge for	
	to appear to be about to fall while moving or standing			
flail		махати		
topple	to (cause to) lose balance and fall down			

--	--	--	--	--

ЕТАЛІОН

Word	Definition	Translation	Synonyms	Visual
startle	to suddenly surprise or frighten someone	Приголомшити, налякати	surprise frighten scare	
incredulity	not able to believe something	недовіра	disbelief doubtfulness	
innuendo	(the making of) a remark or remarks that suggest something sexual or something unpleasant but do not refer to it directly	натяк, інсинуація	insinuation hint	
(un)avenge	to do harm to or punish the person responsible for something bad done to you or your family or friends in order to achieve a fair situation	мститися	pay someone back for, take revenge for	
teeter	to appear to be about to fall while moving or standing	коливатися, балансувати, пошатуватися	walk unsteadily	
flail	(especially of arms and legs) to move energetically in an uncontrolled way	махати	move erratically	

topple	to (cause to) lose balance and fall down	перекидаться, падати	fall, tip	
--------	--	-----------------------------	------------------	---

ПОРІВНЯЛЬНА ТАБЛИЦЯ

Річард VS Річард	Річард VS Суспільство
<p><i>Намагається прийняти рішення, вибір між правильним і неправильним, щось не подобається в собі, має подолати минуле тощо</i></p>	<p><i>Які правила чи обмеження ускладнюють життя, чим головний герой відрізняється від того, чого очікує чи вимагає суспільство, чи бореться головний герой проти когось?</i></p>
Річард VS Друзі	Річард VS Природа
<p><i>Не погоджується з іншим персонажем, зберігає таємницю від іншого персонажа, має складні або натягнуті стосунки з іншим персонажем</i></p>	<p><i>Які природні стихії не підвладні головному герою він стикається (шторми, небезпечні захворювання, тварин)</i></p>

ТЕСТ

I. Виберіть правильну відповідь:

1. *Донна Тартт є представницею ... національної літератури*
 - а) американської
 - б) британської
 - в) австралійської
 - г) індійської
2. *Як називається коледж в якому навчаються головні герої?*
 - а) Гемпден
 - б) Гарвард
 - в) Єль
 - г) Гогвортс
3. *Від чиєї особи ведеться оповідь?*
 - а) Генрі
 - б) Банні
 - в) Річард
 - г) Невідомий неназваний оповідач
4. *Джуліан є знаним фахівцем з ...*
 - а) англійської
 - б) латини
 - в) давньогрецької
 - г) французької

II. З'єднайте персонажів з їх описом (один опис не відповідає жодному персонажу)

1) Банні

2) Генрі

3) Джуліан

4) Френсіс

а) *Двійко хлопців носили окуляри — дивно, але однакові: невеличкі, старомодні, з круглою оправою. Більший із хлопців — блідий здоровань за метр вісімдесят — мав чорну чуприну, квадратне підборіддя й шорстку на вигляд шкіру. Його можна було би вважати красенем, якби не настільки байдужі риси, якби його очі за скельцями не вирізнялися порожнім поглядом і повною відсутністю емоцій. Він носив темні англійські костюми та парасольку (ще та химеродія в Гемпдені!) і, крокуючи, заціпеніло розрізав натовпи хіпі й бітників, мажорів та панків навколо, прибравши незвичного для такого велетня вигляду старої манірної балерини.*

б) Менший (але не набагато) — якийсь розхристаний блондин, червонощокий, із вічною жувальною гумкою в роті та незмінним хорошим настроєм. Він ходив, глибоко запхавши руки в кишені штанів із пузирями на колінах. Щодень той самий аморфний піджак із брунатного твіду, потертий на ліктях, з короткими рукавами. Пісочне волосся зачесане з проділом наліво так, що пасмо незмінно прикривало одне око за скельцем окулярів.

в) Третій хлопець із їхньої компанії мав найбільш екзотичний вигляд. Дещо незграбний і водночас елегантний, нездорово худий, з нервозними руками, метким обличчям альбіноса та кучою вогнистою чуприною найрудішого з усіх бачених мною відтінків. Мені (помилково) здавалося, що він вбивався, наслідуючи Альфреда Дагласа або графа Монтеск'ю: прекрасні накрохмалені сорочки з виложистими французькими манжетами, неперевершені шийні хустини, чорна шинель, яка майоріла за ним на ходу і перетворювала його на покруча студента княжого роду і Джека-Різника. Одного разу я із захватом роздивився на ньому навіть пенсне. (Згодом з'ясувалося, що те пенсне несправжнє й мало в оправі звичайнісіньке скло, а зір у хлопця гостріший від мого.)

г) оливковошкірим викладачем ... , із плескатим, ніби черепашиачий, носом із видовженими ніздрями, — як він усміхнувся і склав пальці докупи ...

д) ... У шпарині вигулькнуло обличчя. Дрібне, мудре. На ньому читалося пильне запитання. Попри деякі молодечі риси — ельфійський вигин брів, мінливі контури носа, щелепи й вуст — назвати обличчя молодим було складно. А ще чоловік мав білу чуприну.

III. З'єднайте героїв твору з відповідними подіями / характеристиками (одна подія / характеристика не відповідає жодному персонажу)

1) Джуді Пуві	а) опинився/лась в лікарні через переохолодження на зимових канікулах
2) Камілла	б) був/ла головним/ою підзрюваним/ою у вбивстві Банні, неодноразово був/ла допитаний/а поліцією
3) Річард	в) порізав/ла ногу в маєтку Френсіса
4) Чарльз	г) постійно пропонував один і той самий тост “ Жити вічно!”
	г) закохан/а в Банні

IV. Розставте події твору в хронологічному порядку

- а) сварка між Каміллою та Чарльзом
- б) переїзд Річарда до Гепдену
- в) вбивство Банні
- г) самогубство Генрі

д поїздка Генрі та Банні до Італії

е) “діонісії”

є) спроба групи втекти до Аргентини

V. Напишіть термін, який відповідає поданому визначенню (одне слово)

_____ різновид літератури, що включає художні твори, сюжет яких засновано на розкритті загадкових злочинів, зазвичай за допомогою логічного аналізу фактів.

VI. Доповніть перелік

1. Перерахуйте героїв які брали участь у першому вбивстві (під час “діонісій”): _____.

2. Назвіть інших викладачів, окрім Джуліана, які з’являються у творі: _____.

3. Назвіть щонайменше трьох авторів, які згадуються у творі: _____.

4. Назвіть щонайменше три предмети, що знаходяться в офісі Джуліана: щонайменше

VII. Дайте короткі відповіді на запитання (3-4 речення)

1. Чому Генрі скоїв самогубство?

2. Чому фінал твору закритий? Яка подальша доля героїв?

ЕТАЛОН

I. 1)- а, 2) - а, 3) -в, 4) -в,

II. 1 - б, 2- а, 3 - г, 4 - в.

III. 1- г, 2 - в, 3 - а, 4 - б.

IV. б, д, е, г, в, а, г.

V. детектив,

VI. 1) Генрі, Камілла, Чарльз, Френсіс.

2) Лафарг (викладач французької) та доктор Роланд (психолог).

3) Гомер, Мільтон, Данте, Дж. Донн, Платон, Есхіл...

4) Книжки, квіти, порцеляна, килими, чорнильниці та ручки...

КАРТКА ДЛЯ САМООЦІНЮВАННЯ

	Дуже добре	Не все зрозумів	Не зрозумів
Я дізнався/лась нові англійські слова та можу використати їх у контексті			
Я можу назвати риси характеру головного героя Річарда з “Таємної історії” Донни Тартт			
Я зрозумів/-ла основну ідею та контекст уривку для перекладу			
Я зрозумів/ла, як виконувати домашнє завдання			
	Так	Можна краще	Ні
Я взяв/ла участь у груповому обговоренні та ділівся/лася своїми висновками з іншими учнями			
Я готовий/а до наступного етапу вивчення роману			
Я отримав/ла багато нових знань			
Урок був цікавий			